

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографически)

на

ХІІ^{ТО} Обикновено Народно Събрание

(първа редовна сесия).

XXVIII заседание, петък, 22 ноемврий 1902 г.

(Отворено въ 2 ч. и 45 м. слѣдъ пладнѣ подъ прѣдседателството на подпрѣдседателя г. А. Франгя.)

Прѣдседателствующъ А. Франгя: (Звъни.) Засѣданието се открива.

Г-нъ секретарьтъ ще прочете поименния списъкъ на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь Д. Зографски: (Чете списъка. Отсѣдствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Х. Бакаловъ, С. С. Вобчевъ, С. Бурмовъ, А. Буровъ, Д. Вълчевъ, Д-ръ К. Милановъ, Д-ръ Д. Милковъ, К. Досевъ, Я. Забуновъ, К. Калчовъ, С. Калчовъ, А. Каназирски, И. Карастояновъ, О. Кечели, В. Кобуровъ, П. Ковачевъ, Г. Константиновъ, Х. Мановъ, Н. Марковъ, П. Марковъ, М. Милевъ, С. Митовъ, Н. Мушановъ, В. Наковъ, С. Начовъ, Т. Начовъ, Г. Пасаровъ, И. Пецовъ, П. Пешевъ, И. Пъневски, С. Славовъ, В. Статковъ, М. Такевъ, Х. Тоневъ, А. Урумовъ, М. Хюсенновъ, П. Чаушовъ, Н. Пивачевъ и Д. Яблански.)

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Отъ 188 народни прѣдставители отсѣдствуватъ 39. Има законното число прѣдставители — засѣданието продължава.

Прѣдседателството има да съобщи слѣдующето. Разрѣшенъ е отпущъ на Орханійския народенъ прѣдставитель г. К. Диловски 5 дена; на Татарпазарджишкия народенъ прѣдставитель г. И. Василевъ 2 дена; на Дупнишкия народенъ прѣдставитель г. В. Наковъ 10 дена; на Старозагорския народенъ прѣдставитель г. М. Милевъ 10 дена, и на Тутраканския народенъ прѣдставитель г. О. Кечели 10 дена.

Пристапваме къмъ дневния редъ. Има думата г. Згуревъ.

Г. Згуревъ: Г-да народни прѣдставители! Вчера искахъ думата да прѣдложа едно измѣнение на § 16 отъ законопроекта, който прѣдлежи на раз-

глеждане, именно оная алинея, която говори, че къмъ п. 8 се прибавя: „било за движими, било за недвижими имоти“. Азъ мисля, г-да прѣдставители, че тая добавка трѣбна съвършено да се изхвърли отъ този проектъ. Вчера, доколкото слушахъ тукъ, г. Гимиджийски зачекна този въпросъ и азъ очаквахъ, че той ще се произнесе въ смисълъ да се отхвърли тая алинея съвършено, обаче той прѣдложи поправка въ смисълъ, че тия 2% да се изплащатъ отъ купувачитѣ. Менѣ ми се чини, г-да народни прѣдставители, че тази прибавка нѣма мѣсто да съществува, защото, ако нашиятъ Върховенъ Касаціоненъ Сѣдъ е изтълкувалъ чл. 85 отъ закона за градскитѣ общини, п. 8, който гласи: „Налогъ до 2% върху публичнитѣ търгове (мезатитѣ), произвеждани както отъ сѣдебнитѣ пристави и общинската власть, така и отъ частни лица“, той е ималъ своето основание. Върховниятъ Касаціоненъ Сѣдъ се е произнесълъ, че 2% могатъ да се взематъ отъ публичнитѣ търгове, само когато се касае въпросътъ за продажбата на движими имоти, но въ никой случай не когато въпросътъ се касае върху публични търгове за недвижими имоти. И въ това отношение вие ще да видите, че той дава и своитѣ мотиви защо не може да вземе 2% отъ недвижими, а защо трѣбна да се вземе 2% отъ движими имоти. Въпросътъ е ясенъ, г-да народни прѣдставители, защото, по силата на чл. 910 отъ гражданското сѣдопроизводство, когато става продажба на движими имоти, между другото, законътъ задължава, освѣнъ обявленията, които ставатъ чрѣзъ вѣстници или писмено отъ страна на сѣдебнитѣ пристави, казва още, че продажбитѣ се разгласяватъ и съ глашатаи. Тия глашатаи не сѣ никои други, освѣнъ служители при градскитѣ общини; тѣ сѣ, които указватъ извѣстна услуга при извършването

публичната продажба, и заради това счита се, че има единъ известенъ *raison d'être*, има известно основание единъ такъвъ налогъ да съществува. Но колкото се касае до недвижимитѣ имоти, продажбата на които става отъ съдебнитѣ пристави, то нѣма никакво основание да се облагатъ съ 2%, защото това е равносилно, г-да народни прѣдставители, съ въвеждането у насъ на едно ново мито отъ 2%, за изпълнение на съдебнитѣ рѣшения. А вие знаете, че у насъ и безъ това производството на гражданскитѣ дѣла е доста скѣпо, а изпълнението сега като се товари още съ 2%, то става чрѣзмѣрно скѣпо. Нѣма нужда да ви казвамъ, че и при това у насъ изпълнителното производство е едно производство твърдѣ остарѣло, което прѣдизвиква маса затруднения, което причинява голѣми главоболия и голѣма неприятностъ на хората, когато има особено да изпълняватъ рѣшения чрѣзъ продажбата на недвижими имоти, та не виждамъ никакво основание, никакъвъ поводъ справедливъ за да се облагатъ тия имоти съ още 2% отъ стойността имъ при отчуждаването имъ. Защото, комуто и да възложимъ да плати тия 2%, въ края на краищата ще падне върху ония лица, имотитѣ на които се продаватъ. Г-нъ Гимиджийски каза вчера да ги възложимъ върху купувачитѣ. Добрѣ, купувачътъ, като купува единъ недвижимъ имотъ, той ще си прави смѣтка и за това, какво ще трѣбва да плати въ полза на градския съвѣтъ за публичната продажба. Въ резултатъ, казвамъ, този налогъ съвършено несправедливо ще падне върху дължника, положението на когото и безъ това е доста тежко, щомъ е дошла работата дотамъ, да му продаватъ недвижимия имотъ. Ако, г-да прѣдставители, единъ имотъ се продава, напр., за 25.000 л., ще трѣбва такъвъ данѣкъ да се заплати 500 л. Ако се продаде за 50.000 л., ще трѣбва да се плати 1.000 л. Ако такъвъ данѣкъ 3% може да се търпи за движимитѣ имоти, които сѣ незначителни по цѣната си и въобще по размѣритѣ, въ които се извършватъ тия продажби, защото, несъмнено, тѣ сѣ много по-малко, то не е така съ недвижимитѣ имоти. Вие ще видите въ „Държавенъ Вѣстникъ“ и другитѣ вѣстници послѣднитѣ имъ страници сѣ пълни съ обявления за продажба на публични търгове на недвижими имоти. А това би хвърлило една огромна сума, единъ голѣмъ налогъ, който би се паложилъ на гражданитѣ; налогъ, казвамъ, който въ нищо не ще може да намѣри своето основание и оправдание. И защо министерството мисли, че ако Върховниятъ Касационенъ Съдъ е изтъквалъ закона въ смисълъ, че може да се взематъ 2% само отъ движимитѣ, е погрѣшилъ? Азъ мисля, че опрѣдѣлението по тоя въпросъ е съвършено правилно и нѣмаме никаква причина и основание да създадемъ единъ голѣмъ и тежъкъ налогъ на едни хора, на които положението и безъ това е много лошо. И азъ ще ходатайствамъ, тая алинея да се отхвърли съвършено, за да си остане забѣлѣжката тѣй, както е: 2% върху публичнитѣ

търгове, като се разбира, че тоя налогъ се отнася за продажбитѣ на движими имоти, но подъ никой начинъ не и до продажбитѣ на недвижими имоти. За прѣминуването на недвижимитѣ имоти отъ рѣцѣ въ рѣцѣ се плащатъ доста разни мита и други сборове.

Л. Дужовъ: Г-да прѣдставители! Азъ ще кажа твърдѣ малко нѣщо, защото всичко, което имаше да се каже по този § 16, по тази редакция, съ която се занимаваме, се изказа. Нѣма повече да говоря, разбира се, по бача, защото той е осъденъ отъ всѣкого и никакъ нѣма да го поддържамъ и да вдигамъ рѣка за неговото приемане, но ще говоря по шиникъ-парасѣ, както се казва. Много хора се изказаха, че билъ голѣма тежина на продавачитѣ, както каза г. Драгиевъ най-много. Азъ дѣйствително въ нѣкои отношения съмъ съгласенъ съ туй, което говори г. Драгиевъ, но не съ всичкото, което се казва. Шиникъ-парасѣ, споредъ мене, е въведенъ въ практика отъ толкова врѣме и, споредъ мене, не е тежъкъ, и то ето защо. Въ една община, дѣто има шиникъ-парасѣ, разбира се, тя има свои агенти, тази община има направено онова здание, въ което стоятъ стражари и пр., стража, която пази. Възможно ли е една община, която е направила такова здание, въ което да стои стражата, която да пази, разбира се, шиницитѣ, които сѣ съ пари, разбира се, та и при спороветѣ, които се пораждатъ между търговцитѣ и продавачитѣ, — възможно ли е да не съществува шиникъ-парасѣ? Не е възможно това. Вие знаете, че много пѣти търговцитѣ, когато купуватъ жито, естествено е, че ако не можемъ да откажемъ, че има честни търговци, но не можемъ да откажемъ, че има безчестни търговци, които експлоатиратъ населението — какво ще стане тогава съ тия продавачи, когато стане споръ? Цѣнитѣ се опрѣдѣлятъ отъ агентина и агентинътъ записва, че тя е продадена по 8 или 10 л., да кажемъ, кило, записва се веднага на всѣка кола каква цѣна се е дала, и когато се пороци споръ между който купува и който продава, веднага той се записва, отиватъ тѣзи хора и имъ казватъ спора; купувачътъ казва, че азъ ти го платихъ по 10 л. и нѣмамъ право да търсишъ повече, но продавачътъ казва: ти си го купилъ за 10 л. и така е записано отъ агентина, нѣмамъ право да отбивашъ. Този споръ се урежда между тѣхъ; ако не, прибѣгватъ къмъ съда. Въпросътъ е: вие сега ако оставите, споредъ нѣкои, както казаха, че не трѣбва да съществува шиникъ-парасѣ, ако пъкъ отъ друга страна, както казаха, ако би се породилъ този споръ, кой ще го разрѣшава? Когато шиникъ-парасѣ стане незадѣлжителенъ — само който поиска, — има много злини: търговецътъ може би да изяде единъ шиникъ, което е ставало винаги, когато ние се намираме на такава една скеля, която се сравнява съ нѣщо, горѣ-долу, и надминава съ нѣщо онази скеля, за която говоримъ; случва се много пѣти да продаде 1—2—5 ши-

ника и има ли нѣкой слуга тамъ . . . (Не се чува.) Тогава не е ли по-добъръ тази община да дава едно задължение, за всѣкиго да може този шиникъ-парасъ да се прѣпродава и да се получава отъ общината? Споредъ мене, единъ продавачъ, ако даде единъ грошъ или два гроша, даже когато продава, да кажемъ, едно право, азъ мисля, не по-малко ще бѣде отъ това, ако единъ търговецъ поиска да жѣри съ голѣми крини и на всѣки 25 по една да изйде. Така той ще купи храната по 2 гроша вмѣсто по 3. Па и сетнѣ, когато прѣдава паритѣ, винаги му отбива, когато въ такъвъ случай, както е въ голѣмитѣ градища, даватъ грошъ по-горѣ. Всички тия спорове като се разрѣшаватъ отъ общината, споредъ мене, шиничното право да си го има и въ сѣщото врѣме да бѣде задължително за всѣкиго. Защото, споредъ чл. 91 отъ закона, много ясно е казано, че ни една сума не може да се прѣнесе отъ единъ параграфъ за нуждитѣ по други параграфъ. Питамъ сега: какви приходи може да запише една община, когато не е сигурна въ бюджета си да запише такива приходи, каквито трѣбватъ? Вгору, какво ще бѣде съ продавача, когато го оставятъ въ неизвѣстностъ, дали продавачътъ ще се съгласи съ търговеца да не взематъ шиници; отдѣ ще знае той какво му коштува и какво ще спечели, за да отиде да наддава на търга? Споредъ мене, откъдѣто и да погледнемъ, трѣбва да бѣде задължителенъ шиникъ-парасъ за всѣка една община, била градска или селска, дѣто има желѣзнопътна станция, дѣто се продава, разпродава и пр.

Често пжти е ставало споръ за мѣренето, както каза г. докладчикътъ. Ако сега се остави така общинското управление, както нѣма свои агенти, да не взематъ нищо, както казаха по-напрѣдъ, продавачитѣ ще да иматъ голѣми загуби и въ паритѣ, когато имъ се даватъ, и въ продажбитѣ, което се случва много пжти и на което съмъ билъ очевидецъ, като казва купувачътъ, че не бѣше 10 л., а 9. И този споръ трѣбва да се разрѣшава отъ общинитѣ. Както споменахъ и по-напрѣдъ, общинското управление тамъ държи здание, държи шиници, които сж съ пари, разбира се, държи и агенти, стража, която се намира тамъ, за да пази типината и всички безредици, които станатъ — това, както казахъ по-горѣ, всички тѣзи нѣща ставатъ съ разноски и се правятъ съ твърдѣ огромни разноски. Съ една рѣчь, както казахъ и по-напрѣдъ, че ще бѣда кжсъ, има злини. По-напрѣдъ трѣбва общината да знае какъвъ приходъ ще има отъ това, което ще продаде на търгъ, едно, и, второ, купувачътъ ще знае, че е задължителенъ за всѣкиго и тогава само ще наддава. По него нѣма какво да говори.

Едно нѣщо само, както казахъ по-напрѣдъ, че въ много случаи се съгласявамъ съ това, което каза г. Драгиевъ, но въ такава смисълъ, въ каквато той изложи, че е имало омраза между селянитѣ и гражданитѣ, не е истина. Азъ съмъ казвалъ винаги,

както и той може да обича да казва, че селянитѣ сж онеправдани, което е дѣйствително истина, но не въ такъвъ размѣръ. Азъ зная отъ малтъкъ и досега, щомъ като отиде селянинътъ въ града, търговецътъ, който е равно заинтересуванъ съ земледѣлеца, пита го: посѣхте ли; има ли дѣждъ, добро ли ви е житото? Радва се, когато му каже: добро зѣрно ще извади и пр. Значи, не е толкозъ лошо, както казва г. Драгиевъ. Нашитѣ интереси сж свързани съ тия на търговцитѣ; нашето земледѣлие, безъ търговцитѣ, както и тѣхната търговия, безъ насъ, едвали чини. Когато селянинъ има жито да продава въ града, търговецътъ се радва; но радва се и селянинътъ, че има на кого да го продаде.

Да кажа още нѣколко думи, безъ да се обиждаме. Азъ не намирамъ такава опасностъ въ Събранието, да не се гледа на селското население, когато се вотира въ законитѣ по него, толкозъ добръ, нему излизатъ въ защита, както когато обѣщаватъ да ги избиратъ. Навѣнъ нѣма, забѣлѣжете, такава нѣщо. Азъ досега, което съмъ виждалъ въ Събранието, ще бѣда честитъ тази година да види сѣщото, когато се третира въ законитѣ, съ които се патонарва нашето население, както казахъ сега. Ние както гледаме сега, четенето на овцетѣ става отъ мѣсець януарий, формалноститѣ, които трѣбва да се изпълнятъ, но за една овца, ако ти умре или ако я вземе вълкътъ, какво ще стане съ нея? Тѣй и за горитѣ — искатъ брадва да не влиза въ тѣхъ. Тѣ сж нѣща, които ще бждатъ твърдѣ тежки за населението, ако се въведатъ сега. Такова става много пжти и съ прошенията, които се даватъ: щомъ се отнася къмъ селачъ, повече не се гледа на тѣхъ; на нѣкои села не се отпуща, както се отпуща на градовѣтѣ, било за училища, било за черкви, за мостове, за вода — каквото и да е. На селянитѣ се гледа малко съ студено око. Дай Боже да не бѣде и занаятѣтъ тѣй! Винаги сж опроставявали селянитѣ и отъ кражбитѣ, които станатъ. Никакво прѣдложение не сж направили досега, какво да се дойде въ хармония съ сѣдебната властъ, съ законитѣ и администрацията — едната ги улови, другата ги пропуца, па и то е станало система въ България, като специалностъ, за което не е врѣме да споменавамъ сега. Съ една рѣчь, искамъ да кажа, че омразата не е такава, както се прѣдава отъ г. Драгиева, но въ Камарата се е забѣлѣзала. Затуй занаятѣтъ при настоящето правителство и сегашното болшинство голѣмо съжаление ще е за мене, ако види сѣщото нѣщо.

Н. Поповъ: Не умѣешъ да плачешъ като Драгиева!

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Г-нъ Драгиевъ, имате думата. Вие за втори пжтъ взимате думата.

Д. Драгиевъ: Г-да прѣдставители! Азъ намирамъ, че по параграфа, който ни занимава, за-

служва да се спремъ малко повече, и то по слѣднитѣ съображения. Отъ една страна гледаме ужъ г. министърътъ да се съгласява, да се прѣмахне бачътъ и задължителността на кантарието и шиникчилжка, а, отъ друга страна, виждаме правителствени прѣдставители да ставатъ и първи тѣ искатъ да си остане и бачътъ, да си останатъ задължителни и кантарието и шиникчилжкътъ. Но да се спремъ малко повече на тоя параграфъ си има мѣстото още и по тая причина, че въ него виждаме, въ 5—6 реда нѣщо, да се утвърждаватъ 4 данъка: единъ — кантарието, другъ — шиникчилжкътъ, трети — бачътъ и четвърти — 2% върху стойността и на недвижимиѣ имоти, продавани на публична продажня. Ако взехъ думата, то е за да направя едно възражение на г. Воденчарова и да кажа и азъ двѣ-три думи върху оня новъ данъкъ, за който пропущахъ да се изкажа по-прѣди и по който говори днесъ г. Згуревъ. Г-нъ Воденчаровъ иска да остане задължително събирането на правото за мѣрене прѣдъ видъ на това, че градскитѣ общини вършели нѣкакви услуги на продавачитѣ, като имъ давали общински провѣрени крини, и че ако се не въведѣла задължителността на шиникчилжка, то общинитѣ щѣли да откажатъ тая услуга и търговцитѣ щѣли да експлоатиратъ много населението. Азъ не знамъ каква практика има въ Бургазката община, Варненската и други нѣкои, но по насъ градскитѣ и селскитѣ общини, дѣто има желѣзнопътни станции, дѣто сж прибирали това право — и когато не е било задължително, и когато по-напрѣдъ бѣше задължително, — не сж вършили подобни услуги на земледѣлческото население, на продавачитѣ въобще, а сж вършили само тая услуга: търговцитѣ занасятъ кринитѣ си въ общинското управление, общината ги провѣрва, удря извѣстенъ знакъ, че сж провѣрени, и заради тая услуга — кажете я на търговеца, кажете я на продавача на храни — за въ полза на общината се прибиратъ два или повече лева за провѣрката. Така се практикува въ много общини. Това е услугата, която тѣ правятъ, и за тая услуга сж взимали слѣдующото се възнаграждение. Та азъ не намирамъ за справедливо при това положение на работата да взиматъ общинитѣ, били тѣ градски или селски, още и по 2 ст. за шиникчилжкъ на всѣка крина храна, толкова повече че ще да се плаща това право на двѣ мѣста най-малко. Да вземемъ за примѣръ Стара-Загора. Има желѣзнопътна станция, продаватъ се храни. Вие ще дадете право на Старозагорската община да взима по 2 ст. на всѣка крина храна, а ако тая храна се изнася чрѣзъ Бургазъ, тогава на митницата ще да се взема по 2 ст. и за Бургазката община. Е, справедливо ли е единъ и сѣщъ данъкъ да се взима най-малко два пѣти? Г-нъ Воденчаровъ каза, че за Бургазкото пристанище сж похарчени милиони, че за желѣзницитѣ сж похарчени милиони и че всичко това е за въ интереса на нашето земледѣлческо производство. Е добръ, но тѣзи разноси, ако сж сторени и има отъ тѣхъ

полза болшинството отъ нашето население, г. Воденчаровъ твърдѣ добръ знае, че и разноситѣ сж излѣзли главно отъ това население — за негова услуга, негови разноси! Послѣ, ние имаме само нѣколко града, отдѣто нашитѣ храни се изнасятъ. Първитѣ мѣста въ това отношение, първитѣ износни пунктове сж Варна и Бургазъ. Ние чухме г. Попковъ да казва, че Бургазката община имала най-малко 100.000 л. доходъ отъ шиникчилжка. Ако ние приемемъ правото за мѣрене да бѣде задължително, то, при товарене храната на парахода, общини като Варненската, Бургазката, Свищовската или друга нѣкоя, безъ да правятъ нѣкаква особена заслуга на продавачитѣ, като взиматъ на хранитѣ, които се стоварватъ направо въ тия общини, ще да взиматъ шиникчилжкъ и за всички ония храни, които идатъ съ кола или вагони отъ другитѣ градове. Ако го направимъ задължително, ние ще облагодѣтелствуваме главно само нѣколко градски общини, които се намиратъ било на Черното море или на Дунава и служатъ за износни пунктове. Въ България, ако има около 80 града, едвали 10—12 ще бждатъ облагодѣтелствувани и то на смѣтка на другитѣ градове и села, на смѣтка главно на земледѣлческото население, което продава хранитѣ. Азъ не намирамъ, прочее, за справедливо да правимъ подобно благодѣяние само на нѣколко града.

Човѣкъ като гледа този параграфъ, г-да прѣдставители, неволно дохожда до заключение, че една рѣка — не министерската ще кажа, но рѣката, която е работила този законопроектъ — е пипала много хитро и, нѣщо повече, много лукаво даже, за да може съ една, двѣ думици да създава, да налага цѣли данъци. Такъвъ единъ новъ данъкъ се въвежда само чрѣзъ тия 3—4 думици въ този параграфъ: „било за движими, било за недвижими имоти“. Само тѣзи двѣ думици: „недвижими имоти“, прибавени въ § 8 на чл. 85, създава се цѣлъ единъ новъ данъкъ за въ полза пакъ — на кого? — на градскитѣ общини. 2% налогъ върху публичнитѣ търгове на движимитѣ и недвижимитѣ имоти ще се взема за въ полза на градскитѣ общини. Значи, само тази думица „недвижими“ като туримъ въ този пунктъ, отсега нататъкъ всички онѣзи недвижими имоти, градски и селски, които се продаватъ на публична продажня чрѣзъ сѣдебнитѣ представи, ще се облагатъ съ единъ налогъ 2% върху тръжната цѣна на имотитѣ, за въ полза на градскитѣ общини. Че това не е ли пакъ една привилегия на градскитѣ общини, която привилегия ще се изкупи на гърба на селското население, и то не на имотното, ами на най-задължнѣлото, на най-обѣдѣлото население, на всички ония нещастници, на които се продаватъ къщитѣ, двороветѣ, нивитѣ, лозята? Ще имъ се взема 2%, споредъ тая забѣлжка, отсега нататъкъ върху стойността, за която се е продалъ имота имъ въ града. Е, моля ви се, ако вие приемете, че градскитѣ общини вършатъ нѣкаква услуга на ония хора, които продаватъ хранитѣ си въ тая община, питамъ ви, каква услуга

прави градската община на ония хора, на които недвижимите имоти се продават? Продава ги съдебният пристав, на когото плаща държавата. Съдебният пристав ходи по селата, описва там имотите, върши там секвестра, взима си разноските, публикационите стават въ този или онзи истиник за смъртка на длъжниците, отива въ града и кога градските общински съветници и хаберът иматъ биле, а не никаква услуга да правятъ, съдебният пристав окача знака, продава, като държавен чиновникъ, имотите на селяните и затуй, защото само имала частното градската община тези продажби да стават въ нея, ще стберете 2% отъ продажбата на селските имоти. (Ю. Теодоровъ: „На сиромашките“ кажете.) И то на сиромашките, както ме поправи г. Теодоровъ, селски и градски имоти. (Н. Поповъ: Кажете по-хубаво — „на клетите сиромаси“.) Азъ намирамъ, г-да прѣдставители, за много несправедливо да се облага съ тоя налогъ онази нищожна стойностъ, която добиватъ при публичната продажба имотите на градските сиромаси; дважъ по-несправедливъ се явява тоя налогъ, когато се взема отъ продажба имотите на селските сиромаси, които сж много далечъ отъ града, дѣто става тая продажба. (Д. Манчовъ: Градски и селски кажи!) Казахъ го, дѣдо Манчовъ. Ето защо азъ се присъединявамъ къмъ мнѣнието на г. Згурева, който иска да се отхвърли тая думица „недвижими“ и да остане така, както е било по-прѣди — само за движимите имоти.

Най-накрая ще ми позволите за обяснение да кажа двѣ думи и върху ония зачеквания, които се направиха на нашъ адресъ и вчера и днесъ отъ нѣкои уважаеми г. г. прѣдставители. Вчера го казахъ, казвамъ го и сега, за да го чуятъ ония, които не сж го чули вчера, или по-напрѣдъ, или които не сж искали да чуятъ и да разбератъ, че ние тукъ изказваме мнѣнието си като народни прѣдставители; че ние нито тукъ, нито вънъ въ обществото, нито по нашите села и градове не сме правили, не искаме да правимъ и нѣма да правимъ никаква разлика между граждани и селяни, между земледѣлци и занаятчии. (Г-нъ Ц. Таслаковъ ржкоплѣска.) Мога да Ви посоча, г-нъ Таслаковъ, който съ една иронийка сега ржкоплѣскаете, че тая година въ земледѣлческия съборъ се заяви доста на високо, че не се прави разлика между селяни и между граждани; не се прави отъ насъ разлика между земледѣлци и неземледѣлци, занаятчии и еснафи.

Колкото за нѣкакви си смутители, за които нѣкои си загатнаха вчера, азъ отхвърлямъ тоже съ негодуване туй прозвище и казвамъ, че то насъ не може да засегне нито въ миналото ни, нито въ сегашното ни, нито пъкъ за въ бъдеще. То за насъ не се отнася. Смутители сж имало дѣйствително и по-напрѣдъ, има ги и сега, па ги има главно въ тая Камара, но тия смутители не сме ние, г-да народни прѣдставители! Тия смутители бѣха по-напрѣдъ овѣзи, които тукъ въ тази свещена ограда, както е прието да се нарича, безъ да

надникнатъ прѣди всичко въ своите кесии или въ кесията на по-заможните хора, да направятъ нѣкаква смѣтка, гласуваха закони да отиватъ да разхвърлятъ снопетъ на земледѣлческото население, както сж разхвърляни и въ турско време: да ги облагатъ съ нѣкакви си десетъци затуй, защото въ турско време го имало това. Смутители може да се нарекатъ ония, които сж поддържали и поддържатъ несправедливостта въ нашата данъчна паредба и които, снисходителни при облагането на заможните хора у насъ, отиватъ днесъ да облагатъ не само живите, но и умрѣлите нѣколко овци на нѣкой сиромасъ. Смутители сж всички ония, които искатъ издигане пакъ на бараки край градовете, за да прѣтърсватъ хората какво иматъ въ колата си, какво иматъ на коня си или на магарето си; да имъ взематъ това или онова и да ставатъ цѣли скандали. Не сме ние смутители и не искаме да бждемъ, затова ще гласуваме противъ тези данъци, които не се явяватъ нито справедливи, нито полезни за добри редъ, за добрите и братски отношения между граждани и селяни въ тая страна.

Прѣседателствующъ А. Франтя: Има думата г. Д-ръ Гаговъ.

Д-ръ Г. Гаговъ: Отказвамъ се.

Прѣседателствующъ А. Франтя: Има думата г. Поповъ. (Гласове: Нѣма го.)
Има думата г. Драгулевъ.

П. Драгулевъ: Отказвамъ се.

Прѣседателствующъ А. Франтя: Има думата г. Симиловъ.

Ф. Симиловъ: Отказвамъ се.

Прѣседателствующъ А. Франтя: Има думата г. Груевъ.

А. Груевъ: Отказвамъ се.

Прѣседателствующъ А. Франтя: Има думата г. Балабановъ.

Т. Балабановъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ се считамъ компетентъ, защото съмъ изучавалъ данъка бачъ, та желая да ви освѣтя. Данъкътъ бачъ, дѣто казватъ нѣкои, че билъ много лошавъ, той не е толкова лошавъ, както казватъ. Неговата лошевина се състои въ това, че събирането му е лошаво. Азъ съмъ събиралъ бачъ, така сжко азъ съмъ и давалъ бачъ, поради това считамъ, че съмъ компетентъ да ви освѣтя малко какво става съ тия данъци. Бачътъ е най-лошиятъ данъкъ, най-несправедливиятъ данъкъ, защото една кола, ако дойде въ града съ спиртъ, да кажемъ, който струва 1.000 л. единиятъ варелъ, ще плати единъ грошъ; ако дойде съ памукъ — пакъ ще плати грошъ; ако дойде съ дърва — пакъ ще плати грошъ.

Така щото, този данък е несправедливъ, едно, друго, много е събирането му лошаво. Азъ съмъ билъ наемателъ на бачъ и гледалъ съмъ зрѣлица, какво става. Като дойде единъ да донесе една кола дърва, една кола дърва ще продаде за 5 или 10 гроша, той нѣма нито 5 пари въ джоба си, заметналъ единъ ябанджакъ, който октроаджията му взема и отива на пияцата да го продава—това съмъ гледалъ съ очитъ си. Дойде единъ съ магаре дърва. Едно магаре дърва ще продаде за 100 пари и ще му взематъ 20 пари. Нѣма 20 пари, ще му взематъ свѣирата. Когато се връща отъ пияцата, нѣма вардияна, който е тамъ, той го подира, върви си на село, или въ града или както и да е. Така щото, този данък е много лошавъ и зарадъ това много добръ ще стане да го не приемате и даже много добръ е направилъ г. министърътъ като го е оттеглилъ. Нѣкои казаха, че г. министърътъ отмирилъ този данъкъ, защото неговитъ партизани сж били го налегнали. То не е тъй. Г-нъ министърътъ, още щомъ нѣкой и други отъ депутатитъ му сж казали, че данъкътъ е лошавъ, той самъ си оттегли законопроекта. Що трѣбва тукъ толкозъ да говоримъ; три дена стана, за единъ бачъ само критики правимъ и всѣки единъ ораторъ, както иска, го разтѣга навсѣкъдѣ. Туй не е голѣма философия. Единъ бачъ, който е несправедливъ, който несправедливо се прилага на населението, оттегли се и нищо повече.

Сетнѣ, да дойдемъ на шиникъ-парасж. Понеже азъ съмъ търговецъ и считамъ се за компетентенъ, да ви разясня какво значи това шиникъ-парасж и какво правятъ съ този шиникъ-парасж. Нѣкои обвиняватъ търговцитъ, защото търговцитъ били експлоататори, търговцитъ били крали, търговцитъ правили-стрували, та зарадъ това да туримъ шиникъ-парасж, за да може населението да се пази. Това не е истина, това всичко е лъжа или, ако не е лъжа, грѣшка е. Така щото, шиникътъ общинитъ не го експлоатиратъ сами, за да могатъ да бдятъ; тѣ го даватъ на прѣдприемачъ и този прѣдприемачъ експлоатира. А шиникътъ, който го дава градскиятъ свѣтъ, го дава и го запечатва и се казва градска крина. Всѣки единъ се повѣрва на тази градска крина, като гледа че има градски печатъ и мѣри съ неѣ.

Сега, нѣкои казватъ, че търговцитъ били експлоатирани. Не е това истина. Онзи, който си донася храната, той взима та си я прѣмѣрва у дома, туря я на колата си, туря си и шиника отгорѣ. И когато дойде да я стоварва на търговеца, той я стоварва самъ. Може би да има хора, които злоупотрѣбаватъ — то е другъ въпросъ, но, общеприето е, търговецъ, който е добъръ, по какъвъ начинъ постѣпва. Каза се тукъ, че имало шиници съ двѣ дѣна. Може би да има, но това е хайдутлукъ. Той не може да се нарече търговецъ. Всичкитъ търговци не могатъ да се нарекатъ хайдучи и злоупотрѣбители. Така щото, това е голѣма клевета и голѣма дума. Търговцитъ сж свързани съ земле-

дѣлицитъ, така щото вие не можете да обвинявате търговцитъ, защото земледѣлицитъ иматъ нужда отъ търговцитъ. За всѣко нѣщо, което ще направятъ търговцитъ, земледѣлицитъ и еснафитъ, тѣ се свъртватъ единъ съ други. Всѣки единъ търговецъ си има хора, съ които си работи. И земледѣлецътъ си има довѣрие въ единъ търговецъ, при който отива. Но има и изключение въ търговцитъ, и търговци има лоши, и ако има лоши търговци, кой е виноватъ? Напр., въ Плевенъ има единъ търговецъ—циганчето, го казватъ, защото е лошъ търговецъ, и всѣки бѣга отъ него. Той, казватъ, че злоупотрѣбѣва. Земледѣлицитъ не отиватъ при него, а така сжщо и купувачитъ и търговцитъ не отиватъ при него.

Сега да дойдемъ какъ градскитъ свѣти практикуватъ това нѣщо, този шиникъ-парасж. Плевенскиятъ градски свѣтъ направи едно постановление и на влизане на храната взима шиникъ-парасж, на излизане на храната зима шиникъ-парасж; когато отива храната въ Сомовитъ, пакъ взематъ шиникъ-парасж.

И какво е това? Това е единъ данъкъ непоносимъ. Така щото, несправедливо е това. Азъ разбирамъ покрай Дунава вземаха, покрай пристанищата, но сега какъ можешъ да опрѣдѣлишъ да остане само покрай Дунава да се взема? Тогава другитъ общини нѣма да се ползватъ. Най-хубаво ще бѣде да се остави, както е въ законопроекта. Ако повика нѣкой търговецъ, или земледѣлецъ, или еснафия да се мѣри, тогава да бѣде задължително. Тукъ въ София така става. Покрай Дунава и къдѣ Стара-Планина обичатъ да си мѣрятъ повечето съ кантаръ. И ако оставимъ да се мѣри съ кантаръ, може ли тукъ единъ търговецъ да вика всѣки пакъ кантарджията за всѣки 10—20—50 или 100 оки да мѣри? Това е немислимо. Затова, като се оказа непрактично, се изхвърли. Търговията се спира и се обрѣменияватъ хората и не може да дѣйствуватъ. Затова, азъ мисля, да се остави както си е, незадължително. И това ще бѣде най-либерално, най-хубаво. Това ще даде потикъ на всѣкиго да работи. Иначе, то е една неразбория, на която едвали ще се намѣри краятъ. Това е моето мнѣние по шиникъ-парасж и по другото.

Н. Христовъ: Г-да народни прѣдставители! По бача се говори доста много, така щото мисля, че не остава за мене да говоря. Но ако взехъ думата, то бѣхъ побуденъ повече отъ говоренето на г. Дукова, който, като говорѣше противъ бача, напослѣдъкъ дойде да агитира съ своето говорене за измѣнението на шиничното право — шиникъ-парасж. Азъ се чуда какъ така лесно можеше той да се съгласи да се отхвърли една мѣрка, която е много по-лека и по необрѣменителна, а да приема друга, която е около 12 пѣти по-обрѣменителна отъ нея. Ето защо. Ние знаемъ, че за бача, какъвто и стока да се вкарва въ една кола въ града, ще се плати 20 ст. бачно право, а за шиничното право знаемъ,

че за една кола, натоварена съ 60 кофи жито, ще се плати 1.20 л., значи, сравнително съ бача, 6 пъти повече. А пък, както говори многоуважаемият г. Балабановъ, пинично право не се взима само при внасянето, но и при изнасянето. Най-хубаво той забълъжи, че Плевенската градска община се не задоволявала и съ двѣтъ такси, при внасянето и изнасянето изъ града, но и трета такса на Дунава се вземала, когато се експортирала стоката въ параходитѣ. И сега като направимъ смѣтка: на 60 кофи по двѣ стотинки при внасянето, правятъ 1.20 л., и при изнасянето по 1.20, правятъ 2.40, които сж, значи, 12 пъти повече отъ бача. Най-сетнѣ, споредъ забълъжката, която можахъ да видя у г. министра, прѣди нѣколко дена, относително цифритѣ, които сж добивали въ градоветѣ отъ бача, можахъ да видя най-голяма цифра 10.000 л. въ София, а срѣднитѣ градове, като Плевенъ, който се счита като търговски центъръ, въ който влизатъ и излизатъ стоки, около 4.000 л. имали доходъ отъ бача. И когато градъ като Плевенъ има около 3—4.000 л. доходъ отъ бача, не ще и дума, че другитѣ, по-затѣнтени, по-нецентрални и по-недостѣпни градове ще иматъ 1.000—2.000 л., а, може би, и 500 л. Когато вземемъ да сравнимъ, че Плевенъ щѣлъ да има около 3.000 л. доходъ отъ бача, и като възставаме противъ него, че е обрѣменителенъ и, най-сетнѣ, непоносимъ отъ страна на тѣзи, които отиватъ да продаватъ стоки, то защо ние трѣбва да отиваме да приемаме единъ такъвъ данѣкъ, който, както казахъ, 12 пъти обрѣменява продавачитѣ? На единъ пазаръ въ единъ градъ, въ който може да има бачъ-парасж 2.000 л., ще има нан-малко вкарани за продажба храни около 100.000 кофи срѣдно число, 100.000 кофи, по 2%, тѣ сж 2.000 л. при вноса и 2.000 л. при износа, значи 4.000 л. Затуй съмъ на мнѣние, че г. Лазаръ Дуковъ нѣмаше моралното право и не е извинително за него, ако той си е направилъ смѣтка и рѣшилъ да агитира за такъвъ обрѣменителенъ налогъ. Азъ съмъ на мнѣние, като отхвърлимъ бача, да бждемъ два пъти повече съгласни да отхвърлимъ и пиничното право.

Г-да народни прѣдставители! Азъ ще мина къмъ § 16, п. 8, на чл. 85 отъ закона за градскитѣ общини, по който говори г. Згуревъ и слѣдъ него г. Драгиевъ. Въ закона за градскитѣ общини, чл. 85, стариятъ текстъ, е казано, че се взема налогъ до 2% върху публичнитѣ търгове, сир. мезатитѣ, произвеждани както отъ сждебнитѣ пристави и общинската власть, така и отъ частни лица, а сега се прибави: „било за движими, било за недвижими имоти“ върху стойността — по 2%. Споредъ мене, колкото се отнася да се облага стойността отъ продажбата на движимитѣ имоти, е извинително, защото тази такса може да се взима отъ страна на градскитѣ управления за правенето на боклукъ и за разнивяването на калдарѣма. Ние знаемъ, че движимитѣ имоти се закарватъ въ града и правятъ боклукъ и, най-сетнѣ, въ такъвъ случай може да има

право градската община да ѝ се допусне да взима по 2%. Но, най-сетнѣ, недвижимитѣ имоти, които се намиратъ въ едно село, далеко отъ тамъ, които не ходятъ, които не шаватъ, които не газятъ чаршията, които не правятъ боклукъ и които се продаватъ безъ никаква услуга, безъ никакъвъ трудъ отъ страна на общинскитѣ управления, а просто сждебнитѣ пристави ги продава съ помощта на обявления публикувани за смѣтка на длъжницитѣ, а така сѣмъ и съ помощта на своитѣ разсилни, на които държавата плаща — тѣ, казвамъ, правятъ трудъ за произвеждане тази продажба, и да имъ даваме на общинскитѣ управления да се ползватъ съ 2% върху добитата стойностъ, това не е справедливо. Ние знаемъ, че въ настояще врѣме, както казаха и нѣкои отъ г. г. прѣждеговоривнитѣ, на всичкитѣ вѣстници, било столични или провинциални, послѣднитѣ страници се пълнятъ съ обявления, чрѣзъ които се оповѣстива продажбата на недвижими имоти: било за касата, било за дружества, било за Банката, или за пѣкои други кредитни личности; ние знаемъ, че вслѣдствие на неурожаитѣ, засега всички почти, на $\frac{3}{4}$ отъ българскитѣ данѣкконлатци имотитѣ е разклатенъ, положението е разклатено; почти на половината вече имотитѣ сж минали било на касата, било на други, които сж продали, а останалата частъ вече клони на продажба; и ние знаемъ, че въ сждебнитѣ приставства всѣки денъ се произвеждатъ не по-малко отъ 10—15 продажби на движими и недвижими имоти и, най-сетнѣ, на тѣзи продажби не пада продажбената имъ стойностъ на по-малко отъ 30—40.000 л. Сега, прѣсметнитѣ по 2% градско право на общината, която е имала участие, като центъръ, да има сѣдалище въ настояще врѣме на сждебенъ приставъ, значи, ще получи не по-малко отъ 800 или 1.000 л. на денъ. И ако вземемъ това като срѣдно число въ настояще врѣме, тогава има много градове, които ще направятъ продажби въ годината не по-малко отъ за 1.000.000 л. (Г-нъ С. Савовъ го прѣжева.) За 30—40.000 л., г-нъ Савовъ, може да се продаде имотъ на денъ. Азъ ще ви кажа списѣка на сждебнитѣ пристави и ще ви кажа, че въ гр. Орѣхово има три участѣка сждебни пристави; ще ви кажа, че имаме ката денъ продажби, даже сждебнитѣ пристави не могатъ да успѣятъ да правятъ продажбитѣ. Въ тия градове, Никополъ, Свищовъ, Орѣхово, Плевенъ и пр., не по-малко отъ за 1.000.000 л. ще сж продажбитѣ на недвижими имоти въ годината. И като е така, не по-малко отъ 20.000 л. градско право ще се падне на общината.

Министъръ А. Людскановъ: 27.000 л. е за цѣла България. (Смѣхъ.)

Н. Христовъ: Може би, г-нъ министре, досега такава смѣтка да е правена, но азъ казвамъ...

Министъръ А. Людскановъ: Ето бюджета,

Н. Поповъ : На певѣжеството всичко е простимо !

Н. Христовъ : Ето защо казвамъ, че по-добъръ бѣше да бѣхмѣ приели бача, да обрѣменимъ хората съ 20 ст. на кола, отколкото да отхвърлимъ 20 ст., а да приемемъ 12 пѣти по-тежкото шиникъ-парасж и, най-сетнѣ, да допуснемъ още 20 пѣти пакъ по-тежко съ налагането, съ допуцането градското право 2 %. Ето защо, върху продажби, азъ възставамъ противъ шиничното право и противъ 2 % градско право, което се отпуща на градскитѣ общини.

Вен. Поповъ : Г-да народни прѣдставители ! Нѣмамъ намѣрение да взимамъ думата по този въпросъ, ако не бѣше устниятъ докладъ на г. прѣдседателя на комисията, който докладъ ме изненада, тъй като както азъ, така сжщо, мисля, и г. г. народнитѣ прѣдставители знаеха само за измѣненята съдържатели се въ законопроекта на г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи по закона за градскитѣ и селски общини, а така сжщо знаехме и писмения докладъ на г. прѣдседателя, съ който се внесаха тѣзи измѣнения, заедно съ поправкитѣ на комисията. Устния пѣкъ докладъ, както чухме вчера, въвежда нови измѣнения и тѣ се заключава въ туй, че комисията била намѣрила за умѣстно и справедливо, щото п. 6 отъ чл. 85 на закона за градскитѣ общини занаяпрѣдъ да бжде съвършено махнатъ ! Най-напрѣдъ, г-да народни прѣдставители, азъ ще забѣлѣжа, че ако ние приемемъ да разискваме по устния докладъ на г. прѣдседателя, ще създадемъ една практика, която е съвършено противна на правилника, по който трѣбва да се водимъ, когато разискваме всѣкакви прѣдложения и законопроекти. Ние знаемъ, че споредъ този правилникъ, всички прѣдложения и законопроекти се внасятъ въ Народното Собрание чрѣзъ прѣдседателството и слѣдъ това се турятъ на дневенъ редъ, четатъ се на първо, второ и трето четене. Въ дадения случай, обаче, ако приемемъ ние устния докладъ на г. прѣдседателя, ще излѣзе, че ние ще разгледаме и приемемъ единъ законъ само на двѣ четения. Менѣ ми се струва, че тази практика ще бжде много опасна. И ако въ случая отстъплението отъ правилника се отнася, може би, по маловаженъ въпросъ, ние не сме гарантирани, че занаяпрѣдъ не ще бждемъ изненадани и по нѣкой отъ по-голѣма важностъ въпросъ. Ето защо мисля, че ние, по тѣзи съображения, не трѣбва да разискваме, нито да гласуваме по п. 6 отъ чл. 85 на закона за градскитѣ общини. Но, независимо отъ това, г-да народни прѣдставители, има още и друго нѣщо : писмениятъ докладъ на г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, съ който сж внесени измѣненята, ни посочва като главенъ мотивъ за тѣзи измѣненя поправянето, изкарването общинитѣ отъ забатаченото тѣхно положение въ финансово отноше-

ние. Въ тѣзи мотиви се казва, че се прѣдвиждатъ нови източници за поддържане на градскитѣ общини. Туй нѣщо, обаче, въслѣдствие, особено съ устния докладъ на г. прѣдседателя на комисията, съвършено се опроверга и ние виждаме, че не само не се показватъ нови източници, но, напротивъ, унищожаватъ се старитѣ, какъвто е случаятъ съ п. 6 къмъ чл. 85 на закона за градскитѣ общини, и по този начинъ, вмѣсто да оправимъ финансовото положение, менѣ ми се струва, че още повече го забатачваме. Отъ друга страна, когато става приказка за този приходъ за общинитѣ, менѣ ми се струва, че ние трѣбва да обърнемъ внимание на другъ единъ много по-важенъ и по-капиталенъ въпросъ, когато ще се произнесемъ да унищожимъ даденъ приходенъ параграфъ, или не. Ние трѣбва да се произнесемъ, г-да прѣдставители, по-напрѣдъ по въпроса : дали селскитѣ и градскитѣ общини сж единъ такъвъ факторъ въ държавното управление, безъ който то е немислимо. И по този въпросъ, менѣ ми се струва, че нѣма защо да ви говоря, за да се произнесемъ въ утвърдителна смисълъ ; защото, затворите ли единъ пѣкъ селскитѣ и градскитѣ общини, държавната машина ще спре. Е добръ, ако наистина тия общини, селски и градски, сж такъвъ важенъ факторъ, то менѣ ми се струва, че както на народното прѣдставителство, така сжщо и на правителството се налага длѣжността да дадатъ възможностъ на този факторъ да упражнява своето влияние въ общия вървежъ въ държавнитѣ работи и въ такъвъ случай да поразмислимъ много по-обстоятелствено върху въпроса, дали даденъ единъ приходъ, който е давалъ възможностъ на градскитѣ общини да функциониратъ, дали той трѣбва да се унищожатъ или не. Ако ние приемемъ и узаконимъ тая мѣрка, която ни се прѣдлага съ устния докладъ на г. прѣдседателя на комисията, ние ще направимъ, г-да народни прѣдставители, още повече да куцатъ нѣкои отъ по-важнитѣ наши градски общини, каквито сж Бургазката, както вчера се говори, Варненската, Свищовската, Русенската и други такива. А пѣкъ азъ ще ви кажа нѣщо повече, че ако берията за мѣрене се унищожатъ, има общини, които ще бждатъ закрити, тѣхното функциониране ще стане невъзможно — като на такава община азъ ще ви посоча Балчишката. Азъ ще помоля г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи да се справи съ бюджета на тая община, за да види, че единичката най-доходна статия на тази община е именно прихода отъ мѣренето. А менѣ ми се струва, че не ще бжде въ интересъ на държавата, такава една община, какъто е Балчишката — даже да бжде много по-малка, — да бжде закрыта.

Варненската градска община, отъ друга страна, както се вижда отъ нейния бюджетъ, сжщо ще почувствува тая законодателна мѣрка, защото перото отъ този параграфъ възлиза на почтената цифра до 85.000 л. годишно. И ако тая община днесъ-затнесъ се нуждае отъ 5—10 хиляди лева

за да посрѣща ежемѣсечнитѣ си разноси, вие ще направите, съ узаконяването на тая мѣрка, невъзможно по-нататѣкъ функционирането зѣобице на общината.

Но нѣкои отъ г. г. прѣдставителитѣ, които се произнесоха противъ нашето искане или, по-добрѣ, които се произнесоха за законопроекта, споредъ устния докладъ на г. прѣдседателя на комисията казаха, че този налогъ е несправедливъ. Менѣ ми се струва, г-да народни прѣдставители, че това тѣхно мнѣние е погрѣшно, и ако видимъ въ дѣйствителностъ какъ се взима и защо се взима тоя налогъ въ общината, то лесно ще се съгласите, че наистина това мнѣние е погрѣшно. Каза се вчера отъ нѣкои г. г. народни прѣдставители, че дѣйствително въ продажбата съ хранитѣ ставатъ голѣми злоупотрѣбления, а особено отъ купувачитѣ-търговци. Е добрѣ, за да се избѣгнатъ именно тия злоупотрѣбления, тия прѣстѣпления, се е наредило не само въ българско врѣме, но още въ турско врѣме да се взема това даждие срѣщу услугата на крината. Независимо отъ това, г-да народни прѣдставители, въ Варна, за улеснение продажбата, на производителитѣ, се правятъ, както се вижда отъ бюджета на сѣщата община, други много по-голѣми разноси, нѣщо отъ 60.000 л., ако се не лѣжа, за сѣщата цѣль. Тамъ е наредена една борса, дѣто се събиратъ всички производители и дѣто става мѣренето. Съгласѣте се, най-сетнѣ, че за поддържането на тази борса, които обезпечаватъ интереситѣ и на продавачитѣ и на купувачитѣ, необходимитѣ разноси не трѣбва да се посрѣщатъ само отъ гражданитѣ, а и отъ производителитѣ. Ето защо като се има прѣдъ видъ, първо, че ние не сме сезирали по надлежния редъ съ разглеждането на това прѣдложение и, второ, че общинитѣ изобщо, градски и селски, сѣ единъ необходимъ факторъ въ държавното управление и, като такъвъ, трѣбва да ги поддържа; послѣ, като се има прѣдъ видъ, че тая такса се взема срѣщу една услуга, която се прави отъ общинитѣ, вие ще се съгласите съ прѣдложението, направено още вчера, щото този § 6 отъ чл. 85 за градскитѣ общини да се остави въ сила, ако не да се взема тая такса безусловно, то по крайней-мѣрѣ да се взема така, както се е вземала досега. И ако занепрѣдъ г. Министърътъ на Внѣшнитѣ Работи намѣри другъ нѣкой източникъ, съ който да покрие този необходимъ разходенъ параграфъ, нека внесе надлежно прѣдложение по законодателенъ редъ и ние тогава ще го разгледаме и ще можемъ да се произнесемъ.

Л. Дуковъ: Противъ нѣма какво да кажа. Само това, което се каза, че се взема два пѣти на населението, азъ го отблъсвамъ. Ето защо. То се взема въ тая община, дѣто се продава произведението, а послѣ, когато се занаса на скелата, плаща се отъ продавача, т. е. отъ онзи купувачъ, който послѣ става продавачъ. На туй не е кривъ пикой.

Тукъ не е, както може да става въ Плъвентъ. Ще трѣбватъ, да положимъ, такива вагони съ жито отъ Плъвентъ, минаватъ по релситѣ покрай нѣкой другъ градъ и отиватъ въ Варна; нищо не бѣрка въ гр. Варна да има установено право, да има установена такса да изгъ се взема тамъ на тия вагони, които не минаватъ прѣзъ града. Сега, дали е хубаво или не, то е другъ въпросъ. Тѣй щото, взема се не два пѣти въ една и сѣща община, както иска да каже г. Ниню Христовъ. Може би въ Плъвентъ да е така, но азъ си прѣдставявамъ нито Плъвентъ, нито Варна; но което зная, дѣлженъ съмъ да го кажа. Азъ живѣя на по-друго мѣсто. Той, и да е въ добро състояние, живѣе въ балкана, дѣто отъ тѣзи нѣща малко разбира. Та затуй имамъ право, както и той, съ туй убѣждение, да кажа всичко, което е за съкровището. Така се гледа и така трѣбва да правимъ. Затуй имамъ право не само отъ морално отношение, но имамъ право да се произнесе така, както азъ разбирамъ. Азъ разбирамъ, че житата, които плащатъ, ще плащатъ не само два пѣти, но и три пѣти. Напр., азъ, ако бѣхъ въ Плъвентъ, ще плащамъ на кола и, напр., Ниню Христовъ е купувачъ, той ще го вземе, а онзи търговецъ, който ще го продава на общия пазаръ въ Сомовитъ, ще искатъ и отъ него. Това не значи, че се товари на продавача. (И. Георгиевъ: На всички.) Зарадъ туй азъ така разбирамъ и да си каже той туй, което разбира, а да не казва, че хората не го разбиратъ и нѣматъ право. Азъ мисля, че имамъ право.

Министъръ А. Людскановъ: Г-да народни прѣдставители! Разбирамъ голѣми интересъ, който вие положихте отъ вчера насамъ, да се разиска тоя членъ, който дѣйствително засѣга нѣколко материи и то отъ първостепенна важностъ. Но азъ ви моля тѣй сжцо и вие да разберете и да се съгласите съ мене, че ония нарекания, които стапаха тукъ, си нѣмаха мѣстото, особено по адресъ на мене, че азъ по нѣкакво си давление съмъ си оттеглилъ прѣдложението за бача и пр. Слѣдъ една минута, като ви поясня какъ стои въпросътъ, вѣрвамъ, че ще ми отдадете право; защото при разискването на такива важни въпроси, отъ които нѣма нито политика да се прави, нито партизанство, нѣма защо да си хвърляме инсинуации.

Ще кажа още една дума, прѣди да пристѣпя къмъ материята. Не прави добро впечатление и не дѣйствува благотворно за умиротворяване на страститѣ зѣобице и за правилния ходъ на работитѣ въ Народното Сѣбрание и на работитѣ въ България, дѣто постоянно се изтѣква едно дѣление, което въ България съвсѣмъ си нѣма мѣстото, на граждани и селяни, на граждани и земледѣлци и т. н. У насъ, г-да народни прѣдставители, съсловия нѣма, традиции нѣма: въ тази смисълъ ние всички сме дѣца на единъ народъ, и мога да ви кажа, че нѣкои отъ тѣзи господа, които засѣдаватъ отъ тази червена маса, сѣ синове на селяни. Така щото, ако

вие виждате, че между министритѣ и васъ, между гражданитѣ и селянитѣ нѣма никакво, нито социално, нито класово, нито пъкъ друго нѣкое изкуствено дѣление, нѣма защо да изтъквате не на врѣме и не на мѣсто подобни и да възбуждате само омраза между насъ си, а, може би, и между населението. Най-демократическата страна е България. Ние всички идемъ отдолу и всѣки, споредъ способността си, ще се повдигне дотамъ, дѣто може да стигне.

Сега къмъ въпроса. Вѣрно е, че тоя членъ засѣга четири материи, по които може да се говори съ дни и по които може да не се дойде до едно заключение, ако не се желае да се дойде до такова; но ако се желае, нѣкои отъ тѣзи въпроси сж отпъкани и разрѣшени и отъ опыта, и отъ разискванията, ставали тукъ. Четиритѣ материи сж слѣдующитѣ: първата е въпросътъ за вивѣскитѣ, повдигнатъ отъ почтения Троянски прѣдставителъ, даже съ особено свое прѣдложение за тая цѣль; вториятъ въпросъ е въпросътъ за 2% върху мезатитѣ, повдигнатъ днесъ; третиятъ въпросъ е въпросътъ за баца, и четвъртиятъ въпросъ е въпросътъ за шиникъ-парасж, за шиничното право. Азъ ще отговоря тѣй, както се повдигнаха тукъ тия въпроси единъ подиръ други.

Прѣди всичко, г-да народни прѣдставители, въпросътъ за вивѣскитѣ, който интересува засега, може би, много малка частъ отъ Народното Сѣбрание, понеже не чухъ други да се спре на тоя въпросъ, освѣнъ почтениятъ г. Гимиджийски, въпросътъ за вивѣскитѣ е отъ минимално значение въ дадения случай. Прочетѣте бѣлѣжката и ще видите, че за вивѣскитѣ, за надписитѣ има малкъ просторъ — отъ 3 до 20 л. се облагатъ, освѣнъ чуждитѣ надписи, за които се опеторява. Отъ 3 до 20 л. е просторътъ, между който има да се движи общинското управление. Ако се приеме този просторъ, три категории на раздѣление сж достатѣчни. И менъ ми се струва, че ще бжде твърдѣ метикюлно, твърдѣ дребно — прощавайте за думата — да влизаме въ 10 категории патенти, както иска почтениятъ г. Гимиджийски, и да оставимъ общината да се движи въ 10 категории, за да опрѣдѣля патентитѣ на вивѣскитѣ. Това ще бжде и за нея трудна работа и къмъ добра практика нѣма да поведе. Азъ съмъ увѣренъ, че въ Троянъ никой не плаща за вивѣски повече отъ 3 л. Не само въ Троянъ, но въ 95% града въ България никой не плаща за вивѣски повече. (Ц. Таслаковъ: Не е вѣрно! Плащатъ 10 и 20 л. Азъ, напр., плащамъ 20 л.) Възможно е. Азъ ви казвамъ, че не зная, нѣмамъ данни положителни. (Н. Габровски: Ами Вие говорите съ увѣреностъ, безъ да имате данни!) Казахъ, че прѣдполагамъ. Така поне ме увѣриха отъ министерството. Но, тѣй или иначе, азъ на това не държа. Редакцията на члена не е отъ мене, а е прѣдложена още отъ 1897 г. отъ една група, която днесъ се прѣдставлява тукъ и която, може да се каже, най-много прави съпротивление на този

законопроектъ. Отъ 3 до 20 л. има всѣки общински съвѣтъ достатѣченъ просторъ да се движи. Ако, най-сетнѣ, желаете да приемете онази редакция, азъ нѣмамъ нищо противъ, само че ще затрудните общинскитѣ управления, като ще раздробите тоя данѣкъ на 10 категории и, може би, ще се прѣдизвикатъ повече неприятности между общинитѣ и общинаритѣ и ще озлоби общинаритѣ повече, отколкото това озлобление съществува при туй право, което сега иматъ. Това е, впрочемъ, въпросъ, който не засѣга никой принципъ, та, ако обичате, приемѣте тая редакция — както щете, — но прѣдъ видъ на практически съображения азъ ви моля да приемете, както е сега.

Вториятъ въпросъ е въпросътъ за 2% отъ сѣдебнитѣ пристави. Почтениятъ г. Нино Христовъ, когато говори, азъ си позволихъ да го прѣвѣсна и да му кажа, че говори наизустъ, защото говори невѣрни работи, говори нѣща, които въ сжщностъ ги нѣма. Прѣдъ едно народно събрание трѣбва човѣкъ да говори въоръженъ съ свѣдѣния. Той изкарва, чутъ ли не, че всѣки градъ получава въ годината по 20—30,000 л. доходъ отъ тоя налогъ. Азъ имамъ прѣдъ себе си бюджетитѣ на градскитѣ общини за текущата 1902 г., взимамъ рубриката, която е „налога върху публичнитѣ търгове“, и излиза, че въ цѣла България, въ 79 града, които днесъ събиратъ тоя налогъ — и ще ви кажа какъ го събиратъ, — всичко на всичко се получава 27,953,50 л.; тѣй е прѣдвидено въ бюджетитѣ. Това е въ цѣла България. (Н. Поповъ: Досега е събирано само отъ движимитѣ имоти. Въ бѣджѣ е прѣдвидено и за недвижимитѣ.) Азъ ви казвамъ какво е въ официалнитѣ бюджети, утвърдени отъ насъ. Сега ще дойда на сжщността на въпроса. Пъкъ най-малко право имаше оная почтена група да възстава противъ тоя налогъ, защото тя е, която е въвела, когато е имала властѣта. Въ 1897 г., при измѣнението на закона за градскитѣ общини, вие знаете коя партия бѣше на властѣ, и нейни сж законоположенията, които ние днесъ разискваме, именно законопроектътъ, прѣдложенъ тогава, е по силѣ съществуващото днесъ измѣнение. И какво казва? (Чете.) „Налогъ до 2% върху публичнитѣ търгове (мезатитѣ), произвеждани както отъ сѣдебнитѣ пристави и общинската властъ, така и отъ частни лица“. Понеже е било общо казано, както е тукъ, то разнитѣ сѣдилища въ България разни тълкувания сж давали. Нѣкои сѣдилища сж казвали, че тоя налогъ трѣбва да се взима само отъ движимитѣ имущества, които сж тълкували така, както го тълкува почитаемиятъ Еленски народенъ прѣдставителъ, че тукъ има услуга и за нея трѣбва да платятъ, именно, има глашатай за продажбата на едно движимо имущество, за поддържането на тоя глашатай като се задѣлжава общината, трѣбва да се заплати за това. Други окръжни сѣдилища, понеже е общо казано, тълкували сж иначе: признавали сж, че трѣбва да се тълкува тази бѣлѣжка не само за движимитѣ имущества, ами и за недвижими-

митъ, когато се продаватъ отъ приставитѣ. Понеже имало двойка практика отъ сѣдилищата въ България, въпросътъ дошълъ до Касаціонния Сѣдъ и той се произнесълъ въ смисълъ, противъ който възстана г. Згуревъ. Касаціонниятъ Сѣдъ е казалъ, че тукъ трѣбва да се разбира 2% налогъ върху движими и недвижими имущества. Водимъ отъ съображенията на Касаціонния Сѣдъ и отъ това, че е правилно, струва ми се, по такива въпроси, дѣто въобще градоветѣ прѣдставляватъ пазари за конкуренцията на имуществата, които се продаватъ, значи, прѣдставляватъ центъръ отъ купуватели, и, най-сетнѣ, понеже ние всички викаме, че трѣбва да намѣримъ доходи на общинитѣ, и понеже тия доходи сѣ узаконени и практикувани отъ 1897 г. досега, и че по тѣхъ сѣ се произнесли много отъ сѣдилищата и Касаціонниятъ Сѣдъ, азъ намѣрихъ за мой дългъ да ви прѣдставя това положение на узаконение, за да не ставатъ разни тълкувания и практики между сѣдилищата и общинитѣ. Това направихъ по дългъ, за да узаконя единъ налогъ, който, както ви цитирахъ неговата сума, виждате, че е много малка — 27.953.50 л. и даже не заслужава да говоримъ толкова по него, колкото говорихме днесъ.

Не е такъвъ, обаче, въпросътъ за бача, който дѣйствително е отъ първостепенна важностъ, и ако азъ съмъ си измѣнилъ мнѣнието по него, азъ ще ви разясня защо съмъ сторилъ това и вѣрвамъ, че и вие ще се съгласите съ мене.

Въпросътъ за бача е единъ въпросъ, който вълнува общественото мнѣние отъ нѣколко години. И по този въпросъ може да се каже за и противъ много нѣщо; по него може даже да се каже, че има литература. Понеже той въпросъ се повдигна въ 1899 г., когато г. Радославовъ унищожи бача, повдигна се и въ 1900 г., когато г. Радославовъ прѣдложи да се възстанови и се възстанови отъ Народното Сѣбрание, по този законъ не влѣзе въ сила, тъй като не се утвърди отъ Княза, и понеже ние миналата година на два пѣти го разисквахме въ Народното Сѣбрание — веднажъ като отдѣлно прѣдложение за бача, а втори пѣтъ въ форма, каквато днесъ е внесето, — естествено, азъ мислѣхъ, че има съставено мнѣние по този въпросъ. Понеже азъ съмъ отъ 10 мѣсеца министъръ на Вжтрѣшнитѣ Работи, то и не мога и нѣмамъ право да претендирамъ, че всичкитѣ въпроси, които се касаятъ до това министерство, съмъ ги изучилъ въ подробности и ги знаа въ съвършенство — нѣмамъ тази претенция. И когато азъ внесохъ законопроектъ за допълненията, който засѣга толкова много материи и бѣше приготвенъ отъ моя прѣдшественикъ, азъ си дадохъ трудъ да го изуча, доколкото можеше набързо да се изучи една такава материя, и понеже моятъ прѣдшественикъ бѣше внесълъ на разискване на два пѣти въпроса за бача, азъ си мислѣхъ, че въпросътъ е уясненъ и нѣма да се разисква толкова, и затуй възприехъ единъ възгледъ, за който азъ горѣ-долу имамъ

съставено мнѣние. Обаче, въ комисията станаха разисквания. Почтениятъ г. докладчикъ не ви поясни подробно въпроса и затова станаха нѣкои нареkania, понеже въпросътъ не бѣше ясенъ. Въ комисията станаха разисквания и членоветѣ се раздѣлиха на двѣ мнѣния: първия пѣтъ, ми се струва, 4 на 4, а втория пѣтъ се прие бачътъ, както бѣше прѣдложенъ отъ мене — да се възстанови. Обаче, по-послѣ при мене дойдоха много депутати. И не е вѣрно, че 10—15 души отъ тази група сѣ ме заставили да измѣня мнѣнието си. Г-да прѣдставители! Отъ тоя въпросъ нито азъ, нито нѣкой другъ е мислилъ да прави кабинетенъ въпросъ; за мене нѣма да бѣде нито по-топло, нито по-студено, ако би да възстановимъ бача. За мене е желателно да се освѣтимъ по въпроса и да го гласувате, обаче, да гласувате съ пълно съзнание на работата. Това не е нито политически, нито партиенъ въпросъ, за да правимъ отъ него кабинетенъ въпросъ. Защото азъ ще отговоря на почитаемия г. Поповъ, когото твърдѣ уважавамъ, за да скъпя за неговото мнѣние, ще отговоря, че 10—15 души отъ тази група на дѣсно, ако се обявятъ противъ възстановлението на бача, азъ разчитамъ, че ще мога да намѣря 10—20 души отъ онази група на лѣво, които ще ме поддържатъ за възстановлението на бача. Така щото, въ случай не може да има никакво влияние върху мене вѣроятността, че едни отъ насъ ще сѣ противъ, а други — за, защото туй, което може да се загуби отъ тази страна, ще се спечели отъ другата — понеже не е партиенъ въпросъ, та азъ вѣрвамъ достатъчно въ вашето просвѣтено внимание и съзнание, за да гласува всѣки единъ отъ васъ за едно прѣдложение прѣдставено, ако го намира за полезно. Обаче, когато възстанаха много приятели и дойдоха при мене и ми казаха: Вие може да знаете много работи, но практически има въпроси, които може да не знаете, азъ самъ се заинтересувахъ по-отблизо, г-да народни прѣдставители, и вземахъ да изуча въпроса по-отблизо и по-обширно. Въ нѣколко дена азъ си дадохъ трудъ да го изуча и мога да освѣтля и васъ. Следъ това отново се събра комисията, разисква го, и азъ се съгласихъ да си остане старото положение. Ето какъ стои работата. Не му е мѣстото тукъ да се впуцваме въ академически разисквания дали бачътъ е справедливъ или несправедливъ налогъ. Много право се каза вчера, че всѣки налогъ не е справедливъ, понеже справедливостъ въ тѣзи нѣща не може да има. Не му е мѣстото тукъ тоже да разискваме разпрѣдѣлението на бача върху кого ще падне: дали на консоматора, или на онзи, който внася произведението въ града. И то е единъ академически въпросъ, а ние тукъ не разискваме академически. Единъ въпросъ като този налогъ трѣбва да се гледа практически, да се види каква пѣлъ се гони съ него и какво може да ни даде и, послѣ, да съобразяваме да бѣде справедливъ. Послѣдното е второстепенно съображение, понеже казахъ, че

всички данъци въ основата си сж несправедливи въ строгата смисъл на думата. Сега за мене главното, което ме убѣди да се откажа отъ възстановяването на бача, не е нито популярността на налога, защото, ако имаме болшинство да прокараме такова мѣропритие, ние ще поемемъ и отговорността, както миналата година поддържаме единъ монополен заемъ и имаме куража да го поддържаме докрай; та ако единъ монополен заемъ, който бѣше прѣдставенъ като едно чудовище, се рѣшихме да поддържаме докрай, за единъ бачъ, за който сѣ таки има, както виждате, много разногласия между васъ, можемъ твърдѣ лесно да защитимъ. Обаче моитѣ съображения, за да се откажа отъ него, сж слѣдующитѣ. Като направимъ точна смѣтка — а азъ я направихъ за 1899 г. когато се унищожи тоя налогъ, послѣ я направихъ за 1893 г., когато имаме отдѣлно бача отъ октроата, и най-послѣ като направихме смѣтката за послѣднитѣ 5 години, — трѣбва да имате прѣдъ видъ, че бачътъ за тия години въ 13 градове е билъ смѣсенъ съ октроата и е билъ даванъ на търгъ заедно, та за тѣхъ нѣма отдѣлна смѣтка — отъ тѣзи всички смѣтки азъ дойдохъ до твърдѣ печално заключение за неговата практичностъ, за неговото възстановление. Ще ви дамъ и тѣзи цифри, за да видите дали съмъ билъ правъ въ моето заключение или не. Градоветѣ, въ които бачътъ не се е давалъ отдѣлно отъ октроата на търгъ, понеже тия налози сж се събирали сѣ чрѣзъ прѣдприемачи, сж 13, и тѣ сж слѣдующитѣ: Брацигово, Варна, Златица, Котелъ, Луковитъ, Ловечъ, Панагюрище, Пенцера, Пловдивъ, Созополъ, София, Татаръ-Пазарджикъ и Хасково. Тѣ сж 13 града, въ които бачътъ отдѣлно не се давалъ на търгъ, а се е събиралъ съ октроата. Всички други 66 града въ България сж събирали отдѣлно бача и октроата. Така щото, азъ ще ви цитирамъ една статистика за послѣднитѣ 5 години до унищожаването му за ония градове, които отдѣлно сж събирали бача, и послѣ ще ги събера съ ония цифри отъ градоветѣ, дѣто заедно съ октроата се е давалъ на търгъ, ще чуете и положението, което имаме сега подиръ реформирането на тѣзи данъци, та ще видите, както казватъ френцитѣ, дали свѣтътъ струва подъ свѣтлинна. Азъ ще ви цитирамъ общитѣ цифри отъ 5-тѣ години, защото тѣ сж по-приблизителни цифри до истината, а не поотдѣлно, защото тогава ще се виуснемъ въ много подробности. Срѣднитѣ сборове на приходитѣ отъ октроата прѣзъ 1895, 1896, 1897, 1898 и 1899 г., събрани отъ държавата и отъ общинитѣ, възлизатъ срѣдно на година на 3.927.538 л. Срѣднитѣ сборове на прихода отъ бача прѣзъ сѣщитѣ 5 години за ония общини, които отдѣлно сж го имали, възлиза на 398.119 л. Всичкиятъ, прочее, доходъ възлиза на това. Трѣбва да направя тука една малка бѣлѣжка прѣди да отида по-нататѣкъ съ цифритѣ, за да не стане нѣкаква грѣшка. Тѣзи цифри не могатъ да бѣдатъ точни и вѣрни по едно просто съображение, за-

щото сж взети отъ бюджетитѣ на общинитѣ. Въ бюджетитѣ общинитѣ, както знаете, надуватъ цифритѣ на приходитѣ, за да уравниясатъ своитѣ бюджети. Ето защо министерството винаги, когато утвърждава бюджетитѣ на общинитѣ, се принуждава подробно да прѣгледва всѣки параграфъ и да намалява много пжти доходитѣ, нѣкога наполовина, нѣкога на $\frac{1}{4}$. Та тия цифри сж взети отъ бюджетитѣ на общинитѣ, макаръ и провѣрени отъ министерството, но, по всѣка вѣроятностъ, надутѣ донѣкъ. Но даже да ги вземемъ така, както сж, тѣ ни даватъ единъ доходъ отъ бача годишно само 398.119 л. за 66 града. Ако раздѣлите тия 398.119 л. на 66 града, ще излѣзе, че по бюджетнитѣ имъ прѣдвиждания — доколко сж постѣпили, то е другъ въпросъ, за това може да говори послѣ — излиза, че на градъ се е падало по 6.620 и нѣколко лева. Това е доходътъ отъ този прочутъ бачъ, който дава на годината не по 10.000 л., а по 6.000 л. Сега ще направимъ и друга смѣтка, за да бждемъ по-близо до истината. Вземамъ че събирамъ наедно и ония градове, които сж събирали бача и октроата наедно, и ония, които сж ги събирали отдѣлно, и намирамъ каква сума се е получило отъ бача и октроата до 1899 г., до реформирането на октроата и унищожението на бача, и намирамъ слѣдующата смѣтка. Двѣтѣ суми наедно съединени, излиза, че срѣдно за послѣднитѣ 5 години, до унищожението на бача и реформирането на октроата, се е получило 4.325.657 л. Сега ида подиръ реформирането и вземамъ миналата година и тази година. Трѣбва да ви кажа, г-да народни прѣдставители, че миналата година, както и тази година не сж отъ най-добритѣ години, защото, както знаете, ако сж добри за износа, не сж добри за вноса. Нашиятъ вносъ не е достигналъ нормалния си размѣръ. И вносътъ се уголѣмява много, особено тази година, но октроата постѣпва само отъ вноса. И така, получавало се е горѣ-долу до реформирането 4.225.000 и нѣколко лева, а миналата година реформираната октроа е дала на общинитѣ 3.956.625 л., значи единъ недостигъ по-малко отъ 380.000 л. Тази година е още по-фрапантно положението. За 10-тѣ изтекли мѣсеца, до началото на ноемврий, ние имаме отъ октроа — ще ви кажа каква е разликата между октроата, както се е събирала по-напрѣдъ и както сега се събира, — за 10 мѣсеца има събрани отъ държавата чисто 3.514.470 л. Ако вземемъ да раздѣлимъ тая сума на 10, числото на мѣсецитѣ, ще имаме 351.447 л. на мѣсець, а за двата останали мѣсеца докрая на годината ще имаме 700 и нѣколко хиляди лева. Прибавимъ ли ги къмъ това, което имаме за 10-тѣ мѣсеца, докрая на годината ще получимъ 4.200.000 л. или приближаваме се до онуй, което се е получавало въ дореформения периодъ. Азъ казвамъ, ако вземемъ да раздѣлимъ сумата 3.514.470 л. на 10 мѣсеца, но тази смѣтка не ще да е права, защото вамъ е извѣстно, че отъ мартъ до августъ вносътъ се намалява до минимумъ, а отъ августъ захваща да се увеличава; прѣзъ

септемврий расте, а октомврий и ноемврий сж двата мѣсеца, прѣзъ които има най-голѣмъ вносъ, и даже прѣзъ декемврий до извѣстно време. Така щото, трѣбва да прибавимъ, вмѣсто 700.000, най-малко 800 или 900.000 и, ако направимъ тази корекция, ще излѣзе че подиръ реформирането на октроата нашитѣ общини получаватъ по-много, отколкото сж получавали прѣзъ послѣднитѣ години до 1900 г., разбира се, отъ бача и октроата заедно. А разликата въ събирането на тоя доходъ е била голѣма. Сега, ако възстановѣхме бача, трѣбваше да поправимъ барьеритѣ, кѣшничкитѣ при влизането въ градоветѣ, защото отъ 4 години всичко е западнало и е почти разрушено. Тогазъ тѣзи бариери служеха за два налога: за главния налогъ октроата и за втория, посредствения налогъ, бачѣтъ; сега ще трѣбва да имаме и агенти и бариери само за бача, а тогава бѣха и за двата налози; ако вземете прѣдъ видъ всичко това, ще видите какви могатъ да бѣдатъ разносикѣ. Но има едни други етически, тѣй да се каже, съображения, съображения отъ обществена морална важность, които ме накараха, като поразмислихъ, да се откажа отъ възстановяването на тоя налогъ — бачѣтъ. Когато се видѣхме напослѣдъкъ, при посрѣщането на Ромѣнския кралъ, съ ромѣнскитѣ министри, заговорихме за доходитѣ на градоветѣ и тѣ възставаха противъ подобни налози, които ги иматъ у тѣхъ и се готвятъ да ги отмѣнятъ, като казваха, че бачѣтъ и октроата, събирани отъ градоветѣ, служатъ като голѣмъ източникъ за поддържането на батаушитѣ, които правятъ изборитѣ, които играятъ роля при правенето на изборитѣ. Е добръ, вие искате да се стабилизируютъ нашитѣ порядки, вие искате да се махнатъ тия много служаци на градскитѣ свѣѣти, да се прѣмахнатъ всѣкакви влияния, когато гласоподава населението, да нѣма тия побочни срѣдства за влияние, които употребяватъ общинитѣ. Е добръ, вие вземаме актъ отъ това искане, защото го намираме справедливо, и когато виждаме, че другитѣ народи искатъ да замѣнятъ тѣзи налози, защо да ги възстановяваме и да даваме новъ източникъ за нови бѣдѣщи обвинения, че съ тѣзи срѣдства правителствата могатъ да иматъ утрѣ на разположение една армия отъ хиляди служаци, които да помагатъ по изборитѣ? Ето и това съображение не е маловажно. Но има и друго. Законопроектътъ за бача противорѣчи въобще на два главни принципа отъ финансовата наука. Азъ ви споменахъ за барьеритѣ, за възстановяването имъ и за разходитѣ, които ще отидатъ подиръ общинскитѣ агенти, понеже събирането на този налогъ ще се даде подъ наемъ и ще изиде почти половината отъ онуй, което ще се получи отъ хората, които ще се обложатъ. А единъ налогъ, който изида такава сума за своето прибиране, не е добъръ налогъ. Това е едното съображение. Второ, съ този налогъ се поддържатъ и прѣдизвикватъ постоянни стѣлкновения между общинска власть и между населението, и най-послѣ, че е единъ налогъ, който

прѣчи на сношенията, който прѣчи на търговията, който всѣки чувствува, и за такива малки суми постоянно се хвърлятъ упреци на общинскитѣ управления и на държавата, която държи подобни налози. Тѣзи съображения иматъ си значението въ една демократическа страна, дѣто, божемъ, всичко се прави за доброто на болшинството отъ това население, за повечето хора, които населяватъ тази страна. Тѣзи сж били съображенията, които главно сж ме ръководили, като изучавахъ отблизо този въпросъ, и като взехъ тѣзи свѣдѣния, които сж поразителни, и като видѣхъ, че днесъ общинитѣ не могатъ да се оплачатъ, че не имъ даваме бача, понеже тѣ получаватъ днесъ това, което по-прѣди сж вземали, и си го получаватъ чисто и свободно отъ разноси: държавата имъ прави услуга, събира имъ го отъ границата, събира имъ го отъ разни фабрики, дѣто се произвежда захаръ и спиртъ, и имъ го дава като чистъ доходъ.

При тия съображения азъ мисля, че повече да се говори ще бѣде много неумѣстно и излишно, и азъ бихъ молилъ г. Попова — ако можахъ отчасти да го убѣдя, — да си оттегли прѣдложението. Толкозъ повече че и г. Каравеловъ въ случая е правъ, когато миналата година направи една умна бѣлѣжка: не трѣбва въобще на общинитѣ да се създаватъ много косвени доходи, защото тогава сж разточителни, а трѣбва да се мѣчимъ да бѣдатъ доходитѣ имъ отъ прѣми налози, за да могатъ да ниждатъ съ очитѣ си колко мѣка струва на гражданитѣ събирането, и отѣзи, които обитаватъ общинитѣ, които плащатъ тѣзи доходи, да могатъ випаги да бѣдатъ на прѣкъ при избирането на своитѣ кметове и свѣѣтници, а не както досега. Като не достига доходѣтъ, ще трѣбва да се разхвърли като врѣхнини на другитѣ прѣми налози. Нека тѣ ги разхвърлятъ, нека да плащаме, за да знаемъ какво ни се взема и за да държимъ смѣтка, когато правимъ избори и когато имъ повѣряваме властѣта, че тѣ ще управляватъ споредъ законитѣ, а не така да прахосватъ.

Най-сетѣ, идемъ на въпроса за шиничното право. Г-да народни прѣдставители, по тоя въпросъ азъ очаквахъ най-малко да стане възражение отъ оная група, която въ 1897 г. е направила тия реформи. Защото азъ направихъ справка въ протоколитѣ. Когато опитѣтъ, нуждитѣ на търговията, нуждитѣ на производителитѣ и държавнитѣ съображения сж убѣдили прѣдно едно правителство, че тоя налогъ е тежъкъ и че той сѣзва нашето производство и му прѣчи да конкурира на всемирното тръжище, единъ министъръ по-рано е внесълъ единъ законопроектъ въ смисълъ да се унищожи това шинично право. Обаче, домогвайки се да го възстанови подъ друга форма, комисията е влѣзла съ тази забѣлѣжка, която въ втората си частъ унищожава цѣлѣта, която се е гонила. Отначало се е казвало въ бѣлѣжката: „правото за теглене и правото за мѣрене се събира само отъ тѣзи, които поискатъ да теглятъ или мѣрятъ стоката съ общински кантаръ

или крина“. Това е било много добро, много право, но веднага иде втората част, приета по-послѣ, която унищожава тия тѣй добри намѣрения: „Нѣкои общини, обаче, въ видѣ на изключение, могат да събиратъ това право задължително, по рѣшение на общинския съвѣтъ, утвърдено отъ Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи.“ И какво е станало? Оставена тази портичка така открито, тръгнаха сѣ всички общини да искатъ — отначало голѣмитѣ, послѣ по-малкитѣ и до селскитѣ, — щото да иматъ право да налагатъ шинично право, и достигнали дотамъ, че не само Радне-махле, както каза вчера г. Драгиевъ, ами и Червентъ-брѣгъ наложили шинично право! И излѣзе както въ Плѣвентъ, дѣто, както каза г. Балабановъ отъ опитъ, плащатъ 2—3 пхти шиникъ-парасж, така и въ Червентъ-брѣгъ се плаща, когато се изнесе, и въ Варна, когато стигне да се товари на парахода, пакъ се плаща. И подиръ това ние се чудимъ защо нашитѣ зърнени произведения не могат да конкуриратъ въ Европа. Ако туримъ такива мѣнотии, разбира се, че ще да посхлпнатъ хранитѣ, естествено е, че не ще могат да конкуриратъ. Но, вънъ отъ това, има и други практически съображения. Не зная дали ги спомена нѣкой отъ господата, които говориха. Общинитѣ, знаейки за това свое право, много пхти идатъ въ стѣлкновеніе съ търговцитѣ. Тѣ не мѣрятъ, тѣ просто взиматъ на вагонъ или на кола. Ето защо ставатъ прѣреканія; общинитѣ често идатъ въ стѣлкновеніе съ търговцитѣ за количеството. Трѣбва постоянно търговцитѣ да спиратъ стокитѣ си, трѣбва да става мѣрене, понеже общината се явява като даваджия, а не производителъ — понеже често пхти той е доволенъ, — а се явява общината, тѣй като отъ количеството тя взима своя пай. Ето защо, вънъ отъ другитѣ съображения, тя е още единъ тормозъ, още една мѣнотия за търговцитѣ, които трѣбва да спиратъ да мѣрятъ и пр.

Направи ми се отъ формална страна възражение — ще се върна по-послѣ пакъ по сѣщество — и ми се казва: вие не можете и не трѣбва да ни сезирате съ този въпросъ, понеже не сме формално сезирани. Трѣбва да се пояснимъ, г-да. Азъ признавамъ, че има една грѣшка — типографическа — въ внесенія ми законопроектъ, погрѣшка, която може да се случи въ всѣко печатно произведение. Когато е внесенъ мой законопроектъ, трѣбвало е да се тури въ § 16 забѣлѣжката подъ пунктове 5 и 6, а не само 5; но това е пропуснато. Обаче това не значи, че вие не сте сезирани. Вие сте сезирани съ единъ законопроектъ, който въ общитѣ му принципи, касателно и тоя, който сега ни занимава, разисквахте при първото четене и отиде въ комисията. Но даже да не бѣхъ го внесълъ, тамъ когато се убѣдѣхте, можехте да прѣдложите нѣкои поправки, па и сега можете да внесете такива. Можеше да се разисква тамъ — даже и да не бѣхъ азъ тамъ. Но въпросътъ за шиникъ-парасж се повдигна, разисква се и се рѣши и ние сега ще трѣбва да го рѣшимъ

тѣй, както ви се прѣдлага. Почтениятъ докладчикъ, вижда се, като го е прочелъ, не е обърналъ внимание, понеже въ моя проектъ тоя пунктъ 6-й е изпуснатъ, и той не го е вмѣстилъ въ доклада на комисията. Моятъ секретаръ, който е присъствувалъ въ комисията, ми обърна вниманието и ми заяви 5—6 дена по-рано, че има една грѣшка да се поправи. Обаче тя не можела да се поправи при печатането. Вамъ ви се заявява, че този въпросъ е разискванъ въ комисията и вамъ прѣдлежи да се произнесете и да рѣшите. Подиръ туй да стане и да ми се прави формално възражение, че не съмъ изпълнилъ правилника, то е да си играемъ съ думи и да правимъ прѣпятствие при разискването на въпроса. Впрочемъ, това иде малко късно. Пакъ заявявамъ, г-да народни прѣдставители, че както отъ възстановяването на бача, така и отъ унищожението на шиникъ-парасж пие, правителството, и азъ специално, не правимъ кабинетенъ въпросъ, и нѣма защо да го правимъ. Ние ви поднасяме въпроса, както е, а отъ васъ зависи да рѣшите.

Сега, да се повърнемъ пакъ на сѣществото на въпроса. Много отъ бѣлѣжкитѣ на г. Драгиева за шиникъ-парасж сѣ върни и азъ нѣма, освѣнъ да ги приподпиша. Бѣлѣжката на г. Балабанова, отъ практически опитъ черпена, е върна и нѣма да я повтарямъ. И бѣлѣжката на г. Венедикта Поповъ, че на Балчикъ, Варна, Никополъ, Свищовъ, Плѣвентъ доходитѣ, може би, се състоятъ само отъ това перо, нека и азъ да призная, но сега, понеже нѣкои градове, 4—5, въ България ще пострадатъ въ своитѣ интереси, затова ние трѣбва ли да се спремъ и да замижнемъ прѣдъ общия интересъ на държавата, който е да облекчимъ износа на нашитѣ храни, да намѣримъ по-лесно тържища за нашитѣ жита? Менѣ ми се струва, че нѣма за какво да се спираме. И Пазарджикъ, ми се чини, е въ тази категория. Ние харчимъ милиони за нашитѣ желѣзници, ние губимъ всѣка година толкова милиони, защото тѣзи желѣзници ни плащатъ единъ доходъ отъ 0-60 л. на 100 л. Той е доходъ, за който е и смѣшно да говоримъ, но така е. Ние събирахме желѣзнопѣтентъ конгресъ онази година при покойния г. Вѣлиновъ, тази година при почтения г. Константиновъ и всички прѣдставители отъ разнитѣ занаяти, отъ разнитѣ съсловия, викатъ отъ едно гърло: намалѣте прѣвоза; това ще ни помогне. Добрѣ, намалихме доколкото е могло да се намали. Ние постоянно правимъ въ тая смисълъ жертви. Е добрѣ, ние не трѣбва да взимаме съ едната рѣка отъ дохода на държавата, за да туримъ съ другата въ джоба на общинитѣ. Защо намалихме тарифитѣ? За да улеснимъ производителитѣ на храна, които сѣ 75% отъ нашего население; понеже тукъ сѣ заинтересовани всички земледѣлци, да улеснимъ и търговцитѣ. Е добрѣ, ние намалихме тарифата за да улеснимъ конкуренцията, да имъ дадемъ възможность да конкуриратъ съ произведенията си въ Европа.

Вие какво казвате сега? Дайде за доброто на 2—3—5 града въ България — за които съжалявамъ, че ще имъ направимъ нѣкоя щета сега, — казвате: дайте за хатъръ на тия градове да имъ оставимъ пакъ факултативно това право, ако искатъ да го турятъ, защото иначе щѣли да се съсиятъ. Ако оставите, г-да народни прѣдставители, факултативно това право да го налагатъ тия общини, министърътъ, който е политическо лице, който е партизанинъ, нѣма дѣ да се спре, както не сж се спирали прѣди мене министритѣ, както и азъ, който намѣрихъ положение вече създадено, макаръ и да правѣхъ мъжнотии. Днесъ и Червентъ-брътъ налага, и Сомовитъ, и Козлодуй, и Плѣвентъ и всички други градове налагатъ... (Нѣ кой отъ дѣсницата: И Рахово.) За Рахово и за Свищовъ нѣма да говоря, а говоря за селца като Козлодуй, Сомовитъ, Островъ и пр. и пр. Е добръ, не може да се спре управителътъ, не може да се спре и министърътъ подъ давлението на общинаритѣ. Ще дойдатъ депутации многочислени и ще казватъ: ние сме пропаднали, ние сме опропадени, той е единъ налогъ, който лесно се събира, дава доходъ, който не се чувствава, и тоя налогъ се утвърждава отъ управителя или министра и свършена работа. Затворѣте портата за тоя налогъ. Ако оставите отворена тази портичка, вие не можете да се ограничите само съ Варна и Бургазъ. Направѣте специално прѣдложение за тѣзи градове, да ги фаворизираме въ тази смисълъ: тогава ще бжде друго. (Вен. Поповъ: Прѣдполагаме добросъдѣствителност у министра, отъ когото ще зависи утвърждението.) Г-нъ Поповъ, Вие сте били самъ окръженъ управител и Вие най-малко трѣбваше да ми говорите това, Вие лично. Вие знаете, че има постановления отъ свѣта, които се утвърждаватъ отъ окръжния управителъ, а не отъ министра. Ами Вие мислите ли, че министърътъ ще бжде въ състояние да контролира цѣла България и всички селски общини? Естествено е, щото да се намѣрва окръжниятъ управителъ подъ влиянието на маса голѣмци и подъ влиянието на други мѣстни хора и да утвърди тоя налогъ; сжко и министърътъ. На какво основание ще утвърдите за Варна и Бургазъ, а нѣма да утвърдите за Раховица и Видинъ? (Вен. Поповъ: Като видите приходния бюджетъ на дадена община.) Моля Ви се, ние разискваме тукъ единъ въпросъ принципиаленъ; ние не правимъ изключение — ние гледаме на въпроса прѣмо въ око. Имайте куража, направѣте прѣдложение, внесѣте го и ние ще го разискваме — то е другъ въпросъ. Но ние разискваме въпроса за общитѣ интереси, за общото положение на износа на България. И понеже всички сж се загрижили, и основателно, отъ нѣколко години и понеже туй е за самото бждѣще на България, ако ние можемъ да направимъ нашето производство по-лесно достъпно за общото тържище и съ по-голѣма цѣна, само тогава то ще се повдигне; всички прѣчки въ тая смисълъ трѣбва

да ги отстранимъ; ще намалимъ, колкото може, прѣвоза и намалихме го; но ще можемъ и всички други прѣчки, било въ видъ на налози, било въ видъ на градски такси. (Н. Константиновъ: Г-нъ прѣдседателю, искамъ думата.) Макаръ че г. Константиновъ вчера настояваше на тоя въпросъ и макаръ че на мнозина добри наши приятели и да имъ е мъчно и да мислятъ, че интереситѣ на тѣхнитѣ градове ще се накърнятъ, азъ възставамъ противъ възстановяването тоя налогъ отъ обща държавническа точка зрѣние, азъ възставамъ и въ интереса на производството.

Сега, г-да народни прѣдставители, вие чухте всички съображения отъ едната страна. Никой не дойде тукъ да ни убѣди, че ако ние оставимъ пиничното право, ще помогнемъ нѣщо на нашето производство или че ако не го оставимъ, ще му поврѣдимъ. Дѣто ни се говори тукъ отъ почтенитѣ прѣдставители отъ Бургазъ, че това нѣщо щѣло да бърка на градскитѣ свѣти, че градскитѣ свѣти, както е сега, че до тѣхъ щѣли да прибѣгватъ за нѣкаква услуга за крипи и че гр. Бургазъ ималъ 45 крипи и трѣбвало да държи 45 слуги за да провѣрѣватъ на мѣстото когато се тегли и пр. — нѣщо, което било много мъчно; тѣзи съображения сж, може би, вѣрни, но азъ се страхувамъ, че не сж толкова практични. Докогато нѣмаше законъ за мѣркитѣ и теглилитѣ, тия съображения можеха да важатъ, но откогато има такъвъ законъ, тѣ не важатъ. Отъ 1889 г., значи отъ десетина и нѣколко години насамъ сжцествува законъ за мѣркитѣ и теглилитѣ. Тамъ сж взети всички гаранции, за да се защити земеделецътъ отъ изгабосването, отъ мошенничеството, отъ нѣкои измами; и който земеделецъ е малко много отворенъ и желае да си пази интереситѣ, винаги ще бждатъ запазени неговитѣ интереси, та нѣма нужда да прибѣгва винаги до общинската крипа. Вие знаете отъ разпорежданията на този законъ и отъ разпорежданията на Финансовото Министерство, че всички финансови власти сж длъжни да иматъ винаги на разположение на публиката извѣстни мѣрки и теглилки, всички общини сж длъжни да иматъ официални крипи; и тежко на онѣзи търговци, които ще си позволятъ да отидатъ да грабятъ населението, когато има на рѣка финансовата и общинската власти, които всекога могатъ да ги компрометиратъ и глобятъ. Така щото, съ закона за мѣркитѣ и теглилитѣ всички тѣзи страхове, които се казаха, си нѣматъ мѣстото. Може да иматъ нѣкои мѣстни, нѣкои локални интереси, но то не може да влиза тукъ въ съображение, понеже ние тукъ държава управляваме, а не гледаме за локалнитѣ интереси. Азъ даже отивамъ по-далече; безъ да искамъ да прѣдсказвамъ, азъ допускамъ, че Бургазъ и Свищовъ — отдѣто имамъ и азъ телеграми, дѣто било е влѣзло въ обичай на населението, — допускамъ, че и за напредъ, като обичай, може пиничното право да остане между населението и общината, между търговцитѣ и общината, но то е въпросъ на мѣстни

обичаи, които ние тукъ не узаконяваме, нито оформяваме, а ги оставяме на мѣстнитѣ условия. Г-нъ Юрданъ Теодоровъ ни казва: „всичко това разбирамъ — разбирамъ доводитѣ за невѣзстановяването на бача, разбирамъ доводитѣ за шиникъ-парасъ да се упищожи, но не разбирамъ тогава какво ще стане съ общинитѣ. Покажете доходитѣ за общинитѣ“. Това говорѣше и г. Влайковъ, като казваше, че тукъ трѣбватъ реформи въ системата за облагането на населението, както въ общината, така и въ държавата. Съгласенъ съмъ съ едното и другото. Но какъ искате вие, отъ днесъ за утрѣ да станатъ тия реформи? Азъ се заинтересувахъ за задлъжнѣлостта на общинитѣ и мога да кажа слѣдующето. До 1887 г. нашитѣ общини, градскитѣ особено — отъ селскитѣ има нѣкои, които порано сж направили дългове, иматъ дългове и отъ турско врѣме, — но градскитѣ до 1887 г. сж били дѣйстви. Отъ 1887 г. донесъ 15 години става какъ сж забатачили. Но това не е чудно, то е твърдѣ присъщо за единъ младъ народъ, понеже не само у насъ се явяватъ, но и въ Румъния се явило, па и въ Италия и другадѣ виждаме сѣщото. Единъ младъ народъ, който се възхищава и отъ електричество, и отъ хубави бани, и отъ хубави здания, и отъ хубави пѣтища, па при това има и партизански интереси, и интереси отъ частенъ характеръ, естествено е да влѣзе той въ този пѣтъ. И трѣбваше да си ударитъ главата отъ горния прагъ, за да видятъ долния, както казва пословицата. Сѣщото стана съ държавнитѣ финанси, сѣщото стана и съ тѣзи на градскитѣ общини. За държавнитѣ финанси вие видѣхте, че отъ нѣколко години се мѣчимъ какъ да излѣземъ отъ финансовото затруднение; и когато всичкитѣ съзнаха това положение, и съ една добра реколта, и съ сключения вече заемъ мислимъ да можемъ да свържемъ двата краища. Никакви заеми, никакви доходи, като шиничното, никакви даждия нѣма да позволятъ на общинитѣ да се спасятъ, ако тѣ не погледнатъ злото въ очитѣ, ако тѣ не погледнатъ прѣмо на положението си. Какво е 6.000 л. отъ бача? Заплатата на двама по-първи служаци, на единъ секретаръ и 4—5 души пожарникари. Що е 6.000 л. за една община? Не е това, което ще спаси общинитѣ. Тукъ е доста правъ г. Драгиевъ въ своитѣ сѣждения: общинитѣ, като всѣко стопанство, трѣбва да разбератъ своето положение и, докато не се свържатъ двата краища, да не могатъ да правятъ разходи, никакви нови разходи не трѣбва да иматъ, а старитѣ трѣбва да се съкращаватъ и даже да се рѣже на месо. И тогава азъ отговарямъ на въпроса, който г. Юрданъ Теодоровъ ми зададе и на който г. Каравеловъ отговори. Какво ще стане съ заемитѣ направени досега? На тоя въпросъ опрѣдѣленъ отговоръ не мога да дамъ. Бихъ могълъ и азъ да кажа, както г. Каравеловъ: „ще платите“. Обаче, нѣма да кажа тѣй. Има разни мнѣния, такова е мнѣнието, което възможно е въ бѣдѣ да стане, но то не е мнѣнието

на правителството, а повече мое. Като се управи финансово държавата, за да може да покрива своитѣ разходи съ излишъци и стане подобрене на кредита и финансовото положение на държавата, тогава ще помислимъ за общинитѣ; може да се направи единъ заемъ подъ гаранцията на най-сигурнитѣ доходи, каквито сж доходитѣ, които държавата събира за смѣтка на общинитѣ, и, ако направимъ единъ добъръ заемъ съ малка лихва, ще конвертираме дълговетѣ на общинитѣ, които сж забатачени, та да могатъ вмѣсто 12% да плащатъ 5% или 6% лихва. Ето ви едно положение ново, което може да облекчи положението на общинитѣ, и ще могатъ да правятъ амортизация на дълговетѣ си, та общинитѣ ще може да влѣзатъ въ правия пѣтъ. Това би могло да се направи. То е единъ въпросъ, който само го изтъквамъ, защото нѣмамъ право сега да го разрѣшавамъ. Банката на нѣкои общини, които не сж изправни, е наложила голѣми глоби. Ако се не лѣжа, Пловдивската община има да плаща повече отъ 300.000 л. за ненаврѣменно изплащане на лихви. Би могло и въ това отношение да се направи нѣщо. Божеи по закона не може да се взема лихва повече отъ 10%, а Банката взема 12% и взема отъ най-сигурнитѣ свои длъжности — общинитѣ. А пѣкъ Банката сама трѣбваше да мисли на врѣмето, да не дава пари. Азъ имамъ задлъжнѣнията на общинитѣ и виждамъ, че най-голѣмиятъ кредиторъ на общинитѣ е Банката. Но, тѣй или инакъ, не е въпросътъ за това; въпросътъ е: да намѣримъ цѣръ на злото. Цѣрътъ засега е, ще оставимъ това положение на общинитѣ, да потеглятъ нѣкоя година и сами ще се стегнатъ да намѣрятъ приходи за поддържане на общинскитѣ си управления, ако не искатъ да ги затворятъ. Въ турско врѣме общината нѣмаше такава мисия и роля. Всички знаемъ какво ставаше въ турско врѣме: нѣкои служеха тогава даромъ на общината, а други съ много малко възнаграждение. Днесъ никой не служи даромъ, а всѣки иска възнаграждение. За най-малка услуга сега искаме възнаграждение. Е добръ, ако искаме всички да се въодушевяваме отъ интереситѣ общински, ако искаме да поддържаме общинитѣ си, ще намѣримъ хора, които ще служатъ съ по-малка заплата. Въ това отношение може много нѣщо да се направи. Азъ само хвърлямъ идеята, безъ да разрѣшавамъ въпроса.

И така, г-да народни прѣдставители, азъ мисля, понеже въпросътъ не е тукъ да разрѣшимъ какъ ще изплащатъ общинитѣ дълговетѣ си, а е въпросътъ да отговоря на г. г. Теодорова и Воденчарова, които основателно се замислятъ за бѣдѣщото на общинитѣ. Днесъ ние това, което прѣдлагаме, е нѣщо назрѣло. Назрѣло е именно махането на шиничното право, защото то се диктува отъ държавна полза, отъ държавни интереси. Възстановяването на бача е невъзможно. Въпросътъ на вивѣскитѣ остава на васъ — както искате, тѣй рѣшете. Въпросътъ за 2% ние го урегулируваме. То е едно положение създадено отъ рѣшението на

Касацията и отъ нашата практика. Заради това, по тия съображения, азъ ви моля да приемете измѣнението, което ви прѣдлагамъ.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нъ Константиновъ има думата. (Гласове: Изчерпентъ е въпросътъ.)

Н. Константиновъ: Г-да народни прѣдставители! Чувамъ да се казва, че въпросътъ е изчерпентъ. Но менѣ ми се струва, че въпросътъ не е изчерпентъ. Заради това ви моля да имате търпѣние да ме изслушате — вие знаете, че не говоря дълго. Казахъ ви и вчера, че азъ не събирамъ тукъ лаври и избиратели и нѣма защо да ме прѣсичатъ г. г. земледѣлцитѣ, които малко едностранчиво гледатъ на въпроса. Азъ казахъ вчера, ще повтора и сега, че основата на държавата е общината и за нея всинца трѣбва да се загрижимъ. Ако ние я разсипваме оттукъ, ако въ Народното Сѣбрание за основата на държавата нѣма кой да се застъпи, ако ние оставимъ да се съборятъ тия основи на държавата и ако ние вътрѣ въ Народното Сѣбрание оставимъ общинитѣ беззащитни, менѣ ми се струва, че това е най-голямото зло, което можемъ да направимъ на своето отечество. Азъ мисля, че доводитѣ въ интереса, на износа, които ни каза г. Министерътъ на Вътрѣшнитѣ Работи, колкото и да сж основателни, могли биха да бѣдатъ поети отъ държавата, а не и за смѣтка на общинитѣ. Той ни каза, че както всѣки налогъ, така и шиникъ-парасж потребни били да се изхвърлятъ за нашата изпозна търговия и за развитието на нашето производство. Е добръ, г-да, ако вие искате да помогнете на производителитѣ въ държавата, защо ги вземате отъ общинитѣ? Дайте отъ държавния бюджетъ, отъ износното мито, и оставѣте на общинитѣ тѣхнитѣ доходи, за да могатъ да пѣрѣплатятъ тия нужди, тия задължения, които ние съ различни закони имъ създаваме и налагаме имъ да ги изпълнятъ. Така че, азъ мисля, въ този редъ на разисквания, както имъ честъта г. Министерътъ на Вътрѣшнитѣ Работи да ни изложи нуждата отъ прѣмахването на тия палози, ми се струва, че той не е правъ по отношение на общинитѣ, защото не ни посочи други сжществени приходи, съ които бихме могли да замѣнимъ сегашнитѣ. Той ни каза, че можемъ да се повърнемъ надирѣ и да погледнемъ какъ е било въ турско врѣме. Ами че тия палози сж отъ турско врѣме останали, съ тия палози сж се поддържали общинитѣ и тогава; тия приходи сж аслихъ отъ турско врѣме. Като имъ създавате сега нови нужди и имъ вземате тия приходи, разбира се, че въ такъвъ случай нѣма да се постигне желаемиятъ резултатъ. Колкото се касае за смѣтката, че само 6.000 л. били срѣдно приходитѣ отъ октроата и бача, (Министеръ А. Людскановъ: Не отъ бача.) менѣ ми се струва, че това не е право. Може това да бѣде право взето така за нѣкои общини, но азъ знамъ общини, които полу-

чаватъ по 50—60.000 л. годишно, и това перо лесно не бихме могли да го замѣнимъ само съ надеждата, че ще прѣмахнемъ чиновницитѣ и служкацитѣ въ общинското управление. Не казвамъ, че бюрокрацията въ нашитѣ общини се е прѣмахнала — наистина, въ нашитѣ общини има по-голяма бюрокрация, отколкото въ държавнитѣ учрѣждения, — тамъ би могло да се направятъ съкращения, но съ 25.000 л., отъ една страна, и съ 50.000 л., отъ друга — за бачъ и шиникъ-парасж като имъ вземете, — естествено е, че прѣсичате източницитѣ на тѣхното сжществуване, ако щете. Така че, споредъ мене, дотогавъ, докато не намѣримъ други приходи, съ които бихме могли да замѣнимъ сега сжществующитѣ приходи, менѣ ми се струва, че не е умѣстно да направимъ това, така да се каже, ограбване на общинскитѣ приходи, и ограбване на общинскитѣ приходи, както ни поясни г. Министерътъ на Вътрѣшнитѣ Работи, въ полза на развитието на промишлеността или производителността въ страната. Ако това е тѣй, нека държавата помисли и да помогне за производителността така, както помага съ закона за насърчение на мѣстната индустрия, а не за смѣтка на общинитѣ, защото всѣка община има своитѣ нужди и, споредъ своитѣ нужди, създава своитѣ приходи.

Азъ не мога да се съглася съ това мнѣние, което се изказва, че градскитѣ общини събирали данъкъ отъ селскитѣ общини, или отъ селското население. Ще ви посоча само единъ примѣръ. Никой селянинъ не би се съгласилъ да влѣзе въ града съ колата си, за да му се ступи процѣптъ или дингилтъ, отколкото да плати единъ грошъ, но всѣки ще се съгласи съ благодарностъ да плати единъ грошъ, за да влѣзе спокойно и да си излѣзе съ здрава кола.

Колкото се касае до това, което каза г. министрътъ съ увѣщание, че по обичай биха могли да се поддържатъ приходитѣ на общинитѣ, менѣ ми се струва, че това право не може да се даде на общинитѣ, по обичай да събиратъ данъкъ, на основание на слѣдующата бѣлѣжка, че никакви даждии безъ законъ не смѣятъ да събиратъ общинитѣ и, ако отива по този начинъ, разбира се, то е по-лошо, защото ще достигнемъ до положението на гр. Варна, дѣто, безъ да има нѣкакъвъ законъ, който да имъ дава право на това, създали сж си едно градско право, каквото щете го кажете — и тѣ не знаятъ какво име да му турятъ, — даватъ го на търгъ и прѣдприемачътъ взема по 4 л. на вагонъ, взема по 4 л. на 10.000 кгр. и на основание на това се практикува, защото имало контрактъ. Такива доходи сж много по-лоши да се поддържатъ, отколкото да се поддържатъ доходи законни.

Колкото се касае за това, че въ извѣстни общини нѣбли да взематъ единъ нѣтъ тоя налогъ и послѣ да се . . . (Не се чува) на друго мѣсто, менѣ ми се струва, че това е въпросъ, който лесно може да разрѣши г. министрътъ при утвърждаването на общинскитѣ бюджети или при тия по-

становления за събирането на шиничното право. Той знае, че отъ Червенъ-брѣгъ не може да излѣзе жито на друго мѣсто; слѣдователно, като ще утвърждава постановленията на тия общини, които ще трѣбва да взематъ тоя налогъ, ще трѣбва той да урежда тоя въпросъ по единъ правиленъ начинъ.

На свършване има да забѣлѣжа още една малка бѣлѣжка, колкото се касае до това, което се нарича печатна погрѣшка. Менѣ ми се струва, че тукъ не е погрѣшка, защото, ако бѣше погрѣшка, по-надолу не щѣше да бѣде казано „то се взема, само когато тегленето се извършва съ официалнитѣ теглилки“, ами само когато тегленето и „мѣренето“ се извършва съ официалнитѣ теглилки и мѣрилки. Това е една бѣлѣжка, която искахъ да направя, колкото се отнася до печатната погрѣшка. Прочее, г-да, азъ се надѣвамъ, че вие ще ме поддържите въ тѣзи сѣждениа и ще поддържите моето предложение, което, както казахъ и вчера, поддържамъ да се приеме тѣй, както е внесенъ законопроектътъ отъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, а не както е станало измѣнението въ комисията, което ни докладва г. докладчикътъ, поддържано Богъ-знае по какви съображения и отъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Полагамъ на гласуване § 16. Съгласно чл. 47, има сложени на масата на прѣдседателството 10 поправки. Прѣди още да ги поставя на гласуване, азъ ще моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж направили поправките, да кажатъ дали подиръ обясненията на г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи вѣматъ намѣрение да оттеглятъ нѣкои отъ тѣхъ, или желаятъ всички да се поставятъ на гласуване. Туй го прави, за да се не губи врѣме. (Никой не се обажда.)

Най-напрѣдъ има една поправка на г. Драгиева, която гласи: (Чете.) „Прѣдлагамъ въ § 16 думитѣ „било“ и „било за недвижими“ да се изхвърлятъ.“ Моля г. г. прѣдставителитѣ, които приематъ така направената поправка отъ г. Драгиева, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Народното Събрание не приема.

Втората поправка, направена отъ г. Згурева, е слѣдующата: (Чете.) „Въ § 16 фразата: „къмъ п. 8 се прибавя: „било за движими, било за недвижими“, да се заличи.“ Моля г. г. прѣдставителитѣ, които приематъ тая поправка на г. Згурева, както я прочетохъ, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Народното Събрание не приема.

Трета поправка, направена отъ г. Юрдана Теодоровъ: (Чете.) „Пунктъ 8 отъ чл. 16 се измѣнява така: налогъ върху публичнитѣ търгове, произвеждани отъ общинскитѣ управления, до 2% само отъ движимитѣ имоти.“ Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ тази поправка, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Народното Събрание не приема.

Една друга поправка, направена отъ сѣция почитаемъ народенъ прѣдставителъ г. Юрданъ Теодоровъ, казва: (Чете.) „Приемамъ чл. 16 тѣй, както е въ законопроекта, съ прибавление: Таксата за натоварена кола и добитѣкъ — бачъ — се възстановява, съ изключение за транзитнитѣ натоварени кола и добитѣци, които пакъ минаватъ прѣзъ нѣкой градъ, безъ да се спиратъ или стоварятъ стока тамъ.“ Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ тази прибавка тѣй, както я прочетохъ, да си вдигнатъ ржката. (Двама-трима вдигатъ.) Народното Събрание не приема.

Поправката на г. Ношкова гласи: (Чете.) „§ 16. Забѣлѣжката подъ п. п. 5 и 6 на чл. 85 се измѣнява така: Правото, за което се отнасятъ горнитѣ пунктове, не е задължително; то се взема, само когато тегленето или мѣренето се извършватъ съ официалнитѣ теглилки или крини, по поискване отъ купувача или продавача. Нѣкои общини, обаче, въ видъ на изключение, могатъ да събиратъ правото за мѣрене задължително, по рѣшението на общинския съвѣтъ, утвърдено отъ Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи.“ Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ поправката, направена отъ г. Ношкова тѣй, както я прочетохъ, да си вдигнатъ ржката. (Двама-трима вдигатъ.) Народното Събрание не приема.

Поправката отъ г. Гимиджийски: (Чете.) „По § 16. Подъ пунктъ 8 на чл. 85 се прибавя слѣдующата забѣлѣжка: Тоя налогъ се плаща отъ купувача, когато проданѣта става при сѣдебнитѣ пристави.“ Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ тази поправка тѣй, както я прочетохъ, направена отъ г. Гимиджийски, да си вдигнатъ ржката. (Нѣколцина вдигатъ.) Народното Събрание не приема.

Поправка, направена отъ г. Вжжарова: (Чете.) „§ 16. Забѣлѣжката подъ п. 5 на чл. 85, относително кантарието, се измѣнява така: Правото, за което се отнася горниятъ пунктъ, е задължително по 1 стотинка за всѣки 10 кгр. на продаванитѣ по тегло стоки“ и т. н. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ тая поправка, да си вдигнатъ ржката. (Никой не вдига.) Народното Събрание не приема.

На г. Драгиева: (Чете.) „Прѣдлагамъ забѣлѣжката подъ пунктъ 5 на чл. 85 да се постави подъ пунктъ 6 на тоя членъ, като се измѣни така: Забѣлѣжка. Правото за теглене и правото за мѣрене (пунктъ 5 и 6) не е задължително; то се взема, само когато тегленето или мѣренето се извършва съ общински мѣрки и теглилки по поискването на купувача или продавача.“ Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ поправката на г. Драгиева, да си вдигнатъ ржката. (Нѣколцина вдигатъ.) Народното Събрание не приема.

Има една друга поправка, направена отъ г. Гимиджийски: (Чете.) „Въ чл. 85 пунктъ 12 се измѣнява така:

„12) Годишна такса отъ надписитѣ (виѣскитѣ) на всички търговски заведения, отъ каквато категория и да сѣ тѣ, включително банкерскитѣ, акционернитѣ, застрахователнитѣ и др. търговски къщи, фирмитѣ на агентитѣ на такива къщи, на адвокатитѣ, архитектитѣ, лѣкаритѣ и други лица съ специална професия, споредъ разредитѣ на патентитѣ, съ които сѣ обложени: кръчмаритѣ отъ I разредъ 10 л., отъ II разредъ 5 л., отъ III разредъ 3 л. годишно; свободнитѣ занятия, извършвани въ опрѣдѣлени здания и мѣста, фирмитѣ на агентитѣ на търговскитѣ къщи, на архитектитѣ, лѣкаритѣ и други лица съ специална професия; търговскитѣ занятия на едро и дребно съ мѣстни и инострани произведения; комисионернитѣ експедитори, сарафитѣ, акционернитѣ дружества, хотелитѣ, публичнитѣ домове, разнитѣ фабрики: отъ I разредъ 5 л., отъ II разредъ 7 л., отъ III разредъ 9 л., отъ IV разредъ 11 л., отъ V разредъ 13 л., отъ VI разредъ 15 л., отъ VII разредъ 17 л., отъ VIII разредъ 20 л., отъ IX разредъ 25 л. и отъ X разредъ 30 л.; банкеритѣ и лхваритѣ: отъ I разредъ 10 л., отъ II разредъ 12 л., отъ III разредъ 14 л., отъ IV разредъ 16 л., отъ V разредъ 18 л., отъ VI разредъ 20 л., отъ VII разредъ 25 л., отъ VIII разредъ 30 л., отъ IX разредъ 35 л. и отъ X разредъ 40 л.; застрахователнитѣ дружества: отъ I разредъ 20 л., отъ II разредъ 22 л., отъ III разредъ 24 л., отъ IV разредъ 26 л., отъ V разредъ 28 л., отъ VI разредъ 30 л., отъ VII разредъ 35 л., отъ VIII разредъ 40 л., отъ IX разредъ 45 л. и отъ X разредъ 50 л.; търговцитѣ съ мѣстни и инострани произведения на дребно, прошепоисцитѣ, търговцитѣ съ съѣстни прѣдмети (както сѣ опрѣдѣлени по закона за данѣка върху запяитията), еснафскитѣ фирми, както и разнитѣ други неспоменати тукъ: отъ I разредъ 1 л., отъ II разредъ 2 л., отъ III разредъ 3 л., отъ IV разредъ 4 л., отъ V разредъ 5 л., отъ VI разредъ 7 л., отъ VII разредъ 10 л., отъ VIII разредъ 15 л., отъ IX разредъ 20 л. и отъ X разредъ 25 л. — когато фирмитѣ сѣ само на български; петъ пкти повече, когато тѣ сѣ на български и нѣкои чужди езици, и десетъ пкти повече, когато тѣ сѣ само на чужди езикъ. Разредитѣ сѣ опрѣдѣлятъ по разреда на питейнитѣ заведения за кръчмаритѣ, а за другитѣ — по разредитѣ, по които сѣ обложени споредъ закона за данѣка върху запяитията. Такситѣ сѣ събиратъ винаги въ прѣдплата за всѣка година.“ Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ тая поправка тѣй, както я прочетохъ, направена отъ г. Гимиджийски, да си вдигнатъ рѣката. (Меншество.) Народното Събрание не приема.

Има поправка на г. докладчика, приета и отъ г. министра, която ще прочета.

Н. Константиновъ: Моето прѣдложение? (Гласове: Вие нѣмате писмено прѣдложение.) То е именно законопроектътъ на г. министра; имате го на рѣка.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Има една поправка, която е направена отъ г. докладчика и приета отъ комисията. Мисли, че г. Венедиктъ Поповъ бѣше повдигналъ единъ въпросъ. Но азъ искамъ да направя слѣдующата бѣлѣжка. Чл. 47, когато се касае за поправки, казва, че могатъ да бѣдатъ разисквани отведнажъ отъ почитаемитѣ народни прѣдставители, или да бѣдатъ проводени на комисията. Второ. Въ правилника, чл. 50, казва и за прѣдложенията, че могатъ да бѣдатъ или изведнажъ разисквани тукъ, или проводени въ комисиятѣ. Така щото, каквото и да се каже, азъ ще прѣдложа на гласуване тази поправка, която е приета и отъ г. Министра на Вѣтрѣшнитѣ Работи; иначе всичко това, което ще направимъ, ще бѣде губене врѣме.

Н. Константиновъ: Моето прѣдложение върху тази поправка гласувайте.

Прѣседателствующъ А. Франгя: (Чете.) „Въ чл. 16 отъ закона за измѣнение закона за градскитѣ общини послѣдната алинея, по отношение на въстановлението общинския налогъ бачъ, се изхвърля.“

Министъръ А. Людскановъ: Така е редакцията: (Чете.) „Правото, за което се отнасятъ п. н. 5 и 6 отъ настоящия членъ, не е задължително; то се взема, само когато тегленето и мѣренето се извършва съ официалнитѣ теглилки по поискване отъ купувача или продавача“ — и, разбира се, се изнуца послѣдното.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Полагамъ на гласуване § 16 тѣй, както се прочете отъ г. Министра на Вѣтрѣшнитѣ Работи, и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които го приематъ тѣй, както се прочете отъ самия г. Министъръ на Вѣтрѣшнитѣ Работи, да си вдигнатъ рѣката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Давамъ 5 минути отидихъ.

(Слѣдъ отидихъ.)

Прѣседателствующъ А. Франгя: (Звъни.) Засѣданieto се продължава.

Г-нъ докладчикътъ има думата.

Вен. Поповъ: Прѣди да продължи докладчикътъ, искамъ думата.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Имате думата.

Вен. Поповъ: Г-да народни прѣдставители! Съ измѣненieto на § 16 отъ законопроекта за измѣнение на закона за градскитѣ общини занаяпрѣдътия послѣднитѣ нѣма да могатъ да събиратъ правото пиниѣ-парасѣ, защото азъ не се съмнѣвамъ, че и на трето четене този параграфъ ще бѣде приетъ. Отъ друга страна, като знамъ, че много общини има, които това право сѣ го отстъпили съ контракти на прѣдприемачи, сроковетѣ на които

контракти има да изтичатъ въ бждѣще, подиръ една, двѣ или три години — за примѣръ навеждамъ Балчикската градска община, — бихъ молилъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, който, съгласно същия законъ за градскитѣ общини, има общия надзоръ надъ послѣднитѣ, да каже: какъ ще се уредятъ занапрѣдъ правоотношенията между откупчика и градскитѣ общини. Това искамъ да зная, за да можемъ да се разберемъ какви ще бждатъ, наистина, тия правоотношения между откупчикитѣ и градскитѣ общини по контрактитѣ, които сж сключени за сжщото това право — крина-парасж, което унищожаваме.

Министъръ А. Людскановъ: Не зная дали е редовно да Ви отговоря на такова питане. Струва ми се, че не е дотамъ редовно. (Вен. Поповъ: Азъ забравихъ да кажа по-рано това.) Второ, не зная Вие, като юристъ, дали намирате за удобно, азъ като министъръ и вие като законодателно тѣло да се произнасяме по въпроси, които сж чисто отъ областта на сждебната властъ. Азъ бихъ могълъ да Ви отговоря съ дѣйствието и казането на покойния Стоиловъ въ такъвъ единъ случай. Но, менъ ми се струва, по-добръ е да се не произнасямъ и не ща да прѣдрѣшавамъ азъ въпроса.

Н. Поповъ: Г-нъ министре, съ този отказъ Вие правите, ми се струва, една грѣшка. Ние съ нашитѣ рѣшения не можемъ да унищожаваме правоотношенията между хората.

Министъръ А. Людскановъ: И азъ сжщо казвамъ. Вие разберѣте, че не искамъ да прѣдрѣшавамъ въпроса.

Н. Поповъ: Слѣдователно, ако кажете, че ще помислите по този въпросъ и ще отговорите за въ бждѣще, азъ мисля, че съ туй ще се даде едно тълкувание, че ще остане да се изпълняватъ контрактитѣ.

Министъръ А. Людскановъ: Азъ казахъ занапрѣдъ, че въпросътъ не е на мѣстото си по правилника и, второ, че азъ не намирамъ за удобно и за достойнството на нашата Камера, като законодателно тѣло, да повдигаме въпроси отъ чистото сждебно вѣдомство. Вие, ако намѣрите за нужно, направѣте ми питане; Вие сте свободни. Азъ засега тѣй отговарямъ.

Докладчикъ И. Вобековъ: (Чете.) „§ 17. Пунктъ 13 отъ чл. 86 се прѣнася подъ чл. 85 и се приема слѣдната редакция: общинскитѣ налози (октроа), съгласно специалния законъ отъ 19 януарий 1900 г.“ — тукъ ще се спра да обясня, защо се добави тази редакция. Защото нѣкои отъ г. г. членоветѣ на комисията, като се говори въ п. 13 за октроа, помислиха, че се възстановява октроата, като се прѣнася подъ чл. 85, а не се възстановява старата октроа, която се вземаше отъ общинитѣ, а при-

ходътъ, който се получава отъ държавата срѣщу октроата. За този приходъ октроа се говори въ п. 13, а не за стария приходъ октроа.

По-нататкъ ето какъ се прие § 17. (Чете.) „Пунктъ 14 става 13 и се измѣнява така: добавъчни стотинки (врѣхнини), които се налагатъ на всички данѣкоплатци въ общината въ слѣдующи размѣръ: не повече отъ 50%“ — въ законопроекта бѣше 75% — „врѣху патентитѣ за отваряне крѣзми, кафенета и хотели“, — „гостилници“ и „тютюно-продавници“ комисията зачеркна отъ тоя облогъ и ги остави къмъ 30%; — „не повече отъ 30% врѣху патентитѣ за упражненіе търговия или други занятия врѣху данѣка на покрититѣ имоти (емлякъ), и не повече отъ 15% врѣху поземелния данѣкъ, както и врѣху всички други държавни прѣѣки даждии. Пунктъ 15 става 14 и се измѣня така: такса за изхвърляне сметѣта отъ жилищата, за абонаментъ за вода отъ общинския водопроводъ и за свързване жилищата съ градскитѣ канали.“

Този параграфъ се прие отъ комисията тѣй измѣненъ, както ви го прочетохъ: тютюно-продавницитѣ и гостилницитѣ се прѣнесоха отъ облога 50% подъ облога 30%; понеже на тютюно-продавницитѣ не се дава нѣкоя особена печалба, затова комисията намѣри, че трѣбва да се обложатъ съ по-малко данѣкъ. Така сжщо и гостилницитѣ, като необходими за страни хора, намѣри се, че не ще бжде удобно да се облагатъ съ такива голѣми врѣхнини, зарадъ това и тѣ се прѣнесоха подъ параграфа, който облага съ 30% врѣхнина. Това стана съ общо съгласие въ комисията, което измѣнение се прие и отъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи.

Д. Драгиевъ: Слѣдъ обясненията на г. докладчика, азъ имамъ да направя една бѣлѣжка врѣху първата частъ отъ този параграфъ, да се отхвърли думата „октроа“, поставена въ скоби, като излишна, и да остане така: (Чете.) „общинскитѣ налози, съгласно специалния законъ“. Общинскитѣ налози, които се събиратъ, съгласно закона отъ 1899 г. не могатъ да се нарекатъ октроа и заради туй тази дума се явява стѣснѣтъ излишна. И азъ моли г. докладчика да се съгласи на тази малка промѣна въ редакцията на първата частъ отъ параграфа и да си остане: „общинския налогъ, съгласно специалния законъ“.

Докладчикъ И. Вобековъ: Не мога да приема тази поправка, защото въ този пунктъ се говори изключително за октроа.

Д. Драгиевъ: А общинскитѣ налози знаете, че не сж само отъ октроа, а тамъ има и една врѣхнина врѣху лозята.

Докладчикъ И. Вобековъ: Това измѣнение изрично казва „общинскитѣ налози октроа“... (Д. Драгиевъ: Не е само октроата.) Тѣ се

изчисляватъ въ цѣли 15 параграфа. Не приемамъ тази Ваша поправка.

Д. Драгиевъ: Азъ правя тази бѣлѣжка, да бѣде параграфътъ ясенъ, за да не остава мѣсто за произволни и своеобразни тълкувания, както имаме случай онзи день съ въпроса за сливолицата: една дума е имало или нѣмало, правятъ се пакостни тълкувания.

Докладчикъ И. Вобековъ: Азъ одевѣ какво говорихъ? Мисля, че обяснихъ.

Д. Драгиевъ: Азъ прѣдлагамъ думата „октроа“ да се изхвърли. За яснотъ на параграфа трѣбва да се направи това.

Н. Гимиджийски: Г-да народни прѣдставители! Струва ми се, че бѣлѣжката, която прави г. Драгиевъ, не си е на мѣстото, защото и въ комисията този въпросъ се разисква и понеже това опрѣдѣли какъвъ е редовниятъ приходъ или източникътъ за редовенъ приходъ на общинитѣ и понеже има специаленъ законъ за общинскитѣ налози, затова не трѣбва да се приема. Но върху друго нѣщо искамъ да обърна вниманието на г. г. прѣдставителитѣ. Въ закона за градскитѣ общини никѣдѣ нѣма казано изрично нѣкакво постановление, съ което да се осигурява плащането на онѣзи дългове, които не сѣмъ срочни, които произхождатъ било за канцеларски принадлежности, като дългове останали отъ прѣдшествующи години, подъ названието „стари дългове“, или подъ названието „разходъ за смѣтка на сключени бюджети“. Въ срочнитѣ дългове, произхождатъ отъ заеми, всѣкога въ бюджета по задлъжение вписватъ извѣстни суми за амортизация и погашение на тия заеми, по онѣзи дългове, които произлизатъ отъ дефицити по изпълнение общинскитѣ бюджети или които произлизатъ вслѣдствие на друго нѣкое неправилно изпълнение на бюджета, за тѣхъ трѣбва въ слѣдующия бюджетъ общинскитѣ свѣтъ, като държи нѣкакво постановление, да ги впише въ графата „стари дългове“. Но често пѣти общинскитѣ бюджети, както е извѣстно на всички ви, г-да прѣдставители, не могатъ да посрѣщатъ текущитѣ си нужди, а не и да изплащатъ старитѣ дългове, а вслѣдствие на това оставатъ задлъжени общинитѣ, за което се осаждаатъ и плащатъ по 10% лихви, и по този начинъ, когато да впишатъ нѣкакви суми за старитѣ дългове, явява се, че разходитѣ трѣбва да надвишаватъ приходитѣ, и по този начинъ често пѣти се случва, че въ общинскитѣ бюджети не се вписватъ нито 5 пари отъ общинския свѣтъ за изплащане на тия дългове, които не сѣмъ срочни, а такова нѣщо се срѣща както въ селскитѣ, така и въ градскитѣ общини. Азъ гледамъ, че въ законопроекта за измѣнение закона за селскитѣ общини е проведено това начало, въ § 28, въ който се казва: „когато прѣдстои да се прѣдприеме съграждането

училище, църква, мостъ или други сгради отъ общественъ интересъ, или пъкъ има да се изплащатъ общински дългове, ако редовнитѣ приходи не стигатъ, позволява се да се разхвърли на жителитѣ въ общината извънредна върхнинна специално за тая цѣль“, която върхнина — по-долу се казва — не може да надмине онѣи размѣри, които се прѣдвиждатъ въ онѣи параграфъ или членъ отъ закона, който опрѣдѣли размѣра на върхнинитѣ. Както казахъ, въ закона за градскитѣ общини такова нѣщо нѣма и вслѣдствие на това продължаватъ се натрупвания на такива давания на общинитѣ, безъ да могатъ да ги изплатятъ, или ако впишатъ нѣщо общинитѣ за изплащане, ще се впише много малка сума, напр. на процентъ петъ или десетъ, защото равномѣтката на бюджета не имъ позволява вписването на по-големѣ суми. А пъкъ има се прѣдвидѣ, че увеличението въ размѣра, което комисията посочва, на върхнинитѣ върху прѣкия данѣкъ, то е съ цѣль, отъ една страна, да улеснятъ общинитѣ въ нуждитѣ, отъ друга страна, непрѣмѣнно да има за мотивъ и това, да могатъ да посрѣщатъ задлъженията си. Задлъжения, както казахъ, по отношение на срочнитѣ дългове, произтекающѣ отъ заеми, щатъ-нещатъ ги вписватъ въ бюджета, защото или нѣкой приходъ е заложенъ, или нѣкаква сграда е заложена, или нѣкакви имоти общински сѣмъ заложени, и за да избѣгнатъ секвестрирането на приходитѣ, вписватъ тия суми, обаче за онѣи суми, които произлизатъ не отъ срочни дългове, не отъ заеми, не могатъ да се впишатъ повече отъ 5—6—7—10% отъ това, което има да се дължи. За да може да се направи какво-годѣ въ това отношение и за да не оставимъ общинитѣ въ онова батакчийско положение, въ което се намиратъ сега, щото да не могатъ да взематъ, когато стане нужда, единъ топъ хартия за канцеларията на вѣресия, защото не изплащатъ такива дългове, азъ съмъ намислилъ да прѣдложа на Народното Събрание една прибавка къмъ този пунктъ, съ една бѣлѣжка, която ще да има слѣдующето съдържание. Подиръ п. 14, който става 13 на чл. 86, да се прибави слѣдующата забѣлѣжка: отъ сумата, която по рѣшение на общински свѣтъ сѣмъ наложи повече отъ досега съществующитѣ върхнини, не по-малко отъ 50% задлъжително се вписватъ въ бюджета за изплащане на онѣи общински дългове, които не сѣмъ срочни, ако такива има. Мисля, че умѣстна е тази забѣлѣжка да се узаконоположи, и затова моля както г. докладчика на комисията, така и г. министра, да се съгласитъ да се приеме тая бѣлѣжка, съ която цѣль се постига тѣхното изплащане, именно, частъ отъ онѣи дългове, които, може да се каже, задлъжително не сѣмъ вписани въ бюджета. А по такъвъ начинъ смѣтамъ, че ще да укредитоспособимъ нашитѣ общини прѣдъ тѣхнитѣ кредитори.

Докладчикъ И. Вобековъ: Този въпросъ, който повдига Троянскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Ги-

миджийски, се повдигна и въ комисията отъ г. Нопкова, тъй щото не е новъ, обаче прѣдъ видъ на това, че § 24 отъ измѣнението на закона за градскитѣ общини гарантира именно такива случайни дългове на различни кредитори къмъ общината, комисията не иска да прави никакво измѣнение. Въ § 24 е казано: (Чете.) „Платежнитѣ заповѣди се изплащатъ по реда, по който сж издадени.“ (Н. Гимиджийски: Но ако се издадатъ платежни заповѣди) Моля Ви се, нѣма кой кредитори къмъ община, на когото да е било отказано да му се издаде платежна заповѣдъ; пари ако има общината, непременно ще му се издаде платежна заповѣдъ. (Н. Гимиджийски: Азъ Ви казвамъ че има!) Той ще бѣде много глупавъ кредиторъ, за да не може да достигне до една платежна заповѣдъ. Единъ пътъ има той платежна заповѣдъ въ рѣцѣтъ си, този членъ гарантира изплащането на тази платежна заповѣдъ. (С. Арсениевъ: Не е вѣрно!) Вѣрно е, защото е казано, че „се изплащатъ по реда, по който сж издадени“. А кой изплаща? Контрольорътъ никога не може да даде разрѣшение да се изплати една платежна заповѣдъ, ако не отива тя по реда си. Ето защо това опасение, което изказа г. Гимиджийски, се гарантира отъ този членъ, и азъ моля да се съгласите, защото прѣдвидено е въ закона и нѣма нужда отъ никакви други бѣлѣжки.

Н. Гимиджийски: Ще попитамъ г. докладчика: какво ще стане съ ония изпълнителни листове, за които никакви платежни заповѣди нѣма издадени и не мислятъ общинитѣ да издадатъ, а тѣ съществуватъ и тежатъ на общинитѣ съ лихвитѣ?

Министъръ А. Людскановъ: Г-нъ Гимиджийски, азъ разбирамъ Вашия въпросъ твърдѣ добръ. Той се касае за изпълнителнитѣ листове за стари дългове — тъй кажете, — защото за новитѣ дългове тукъ е прѣдвидено въ бѣлѣжката, за която спомена г. докладчикътъ. То практически ето какъ ще става. Азъ трѣбва да призная, че старитѣ дългове на общинитѣ много мѣчно се плащатъ, даже може да се признае, че днесъ има спиране пълно и не се плащатъ никакъ. Когато тѣхнитѣ дългове, или нѣкоя частъ отъ тѣхнитѣ дългове не се прѣдвикда въ бюджета — когато прѣзъ декемврий се приготвява бюджетътъ за идущата година, — заинтересованитѣ се обръщатъ съ оплакване до Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи и то, по мѣрѣ възможности, d'office вписва въ бюджета известна сума за тая цѣлъ. Ще правимъ и занаятъ доколкото можемъ. Какво да правимъ, забатачени сж общинитѣ, не можемъ да вписваме повече, не можемъ да вписваме 50—100%. Каквито щете мѣрки да вземете, не може да се поправи наведнажъ положението. Ако вземете радикални мѣрки за старитѣ дългове, ще направимъ невъзможно съществуването на общинитѣ.

Н. Гимиджийски: Ще ме извините, но ще Ви кажа, че не сте посветени добръ въ това, че на

нѣкои по-малки градски общини окръжнитѣ управители не вписватъ нищо, защото, ако взематъ да вписватъ, ще направятъ бюджетитѣ на градскитѣ общини 3—4 пѣти по-голѣми отколкото сж.

Д-ръ П. Нопковъ: Тѣ се вписватъ въ бюджета, но не се изплащатъ.

Министъръ А. Людскановъ: Бюджетитѣ на градскитѣ общини вие знаете какъ се утвърдяватъ.

Д-ръ П. Нопковъ: Ще трѣбва едно специално разпореждане или единъ специаленъ законъ, който да уреди този въпросъ.

Докладчикъ И. Вобековъ: Тоя членъ гарантира това сега, г-нъ Нопковъ.

Н. Поповъ: Г-да прѣдставители! Вѣроятно г. министърътъ, като е допушчалъ отхвърлянето на шиникъ-парасж, кантарието и бача, вѣроятно той е мислитъ, тази празнота въ градскитѣ бюджети да бѣде допълнена съ врѣхнини. Доколко ще бѣде оправданъ г. министърътъ въ своитѣ си прѣдвѣждания, той наскоро ще има случая да го опита на практика, наскоро той ще има да се срѣщне съ градскитѣ бюджети по тѣхното утвърждение, и тогава ще види каква небомислена работа е извършена съ туй, дѣто се лишиха градскитѣ общини, а респективно ще бѣде и за селскитѣ общини, отъ известни доходи. Азъ смѣтамъ, че повишението на врѣхнинитѣ въ такъвъ размѣръ отведнажъ, ще бѣде много непрактично, неудобно, пѣкъ и несправедливо; затова смѣтамъ, че този скокъ, който се прави отъ 25 на 50% врѣхнини, е несправедливъ — трѣбвало би туй нѣщо да стане постепенно. Ето защо азъ ще моля както г. министра, така и г. докладчика да се съгласятъ, тѣзи врѣхнини да бѣдатъ въ по-малкъ размѣръ. Азъ прѣдлагамъ слѣдующето измѣнение на този параграфъ и той може да има това съдържание: „добавъчни стотинки (врѣхнини), които се налагатъ на всички данъкоплатци въ общината, въ слѣдующия размѣръ: не повече отъ 40% върху патента за отваряне кръчми, кафенета, хотели и тютюнопродавници; не повече отъ 20% върху патента за упражняване търговии и други занятия, и не повече отъ 15% върху данъка на покрити имоти, върху емляка, върху поземелния налогъ, както и върху всички други прѣки данъци.“ Надѣвамъ се, че г. г. народнитѣ прѣдставители ще помислятъ прѣди да гласуватъ по този въпросъ, и би трѣбвало да се съгласимъ да не увеличаваме тѣй отведнажъ врѣхнинитѣ, защото това ще се почувствува, ще се отрази много злѣ върху градското население. Всички знаете въ какво положение сж нашитѣ занаяти, въ какво положение сж и самитѣ данъкоплатци, затова не би трѣбвало на първо врѣме да се направи такъвъ единъ скокъ и да приемемъ тѣзи увеличения, които ни се прѣдлагатъ. Затуй азъ ви моля да се съгласите тѣзи

врѣхнини да бждатъ въ този размѣръ, въ който азъ прѣдлагамъ.

К. Мирски: Г-да народни прѣдставители! Азъ имамъ да прѣдложа поправка на въпросния параграфъ въ смисълъ на това, което прѣдложи г. Поповъ, само че се различавамъ отъ него въ това, че турямъ, намѣсто 20%, 25% максимумъ врѣхнини върху данъка за упражняване търговия и други занятия. Прѣди всичко, отъ формална страна ще забѣлѣжа, че почитаемота комисия не се е съобразила съ названията на сегашнитѣ названия на законитѣ, отъ които се взема общинска врѣхнина: ние имаме сега законъ за патенти за упражняване търговия, а имаме законъ за данѣтъ върху занятията; ние имаме законъ върху емяка, но имаме законъ върху сградитѣ. И тѣзи поправки, ми се струва, че г. Бобековъ като докладчикъ, безъ да чакаме, самъ ще ги направи. Тукъ се повдигна и другъ въпросъ. Единъ въпросъ, който се повдигна първоначално отъ г. Венедикта Поповъ: какво ще стане съ ония общински такси, които сж отдадени въ откупъ, каквито сж такситѣ бачъ, минично право и кангарие въ занимаемия ни параграфъ, а още таксата за изхвърляне сметъ. Тѣй като въ сега дѣйствующия законъ слѣдъ думата „сметъ“ имамъ думитѣ „отъ жилищата“, а има градове, дѣто се взема такса не само за хвърляне сметъ отъ жилищата, но и за хвърляне сметъ отъ продавницитѣ и даже образуваната при стоваряне вагонитѣ. Очевѣ г. Никола Константиновъ говори за такъвъ налогъ, който сжществува въ гр. Варна и който е въ доста почтена сума, и който е даденъ въ прѣкупъ за нѣколко години.

Другъ въпросъ повдигна — и на мѣсто — г. Никола Гимиджийски. Азъ съмъ ималъ прѣдъ видъ изложеното, като давамъ слѣдната редакция: (Чете.) „§ 17. Пунктъ 13“ — моля да се гледа въ доклада на комисията, за да се види, каква е разликата на тая моя прибавка. Моля и г. докладчика да гледа, защото и той ще трѣбва да ми възрази или да се съгласи. (Продължава да чете.)

„§ 17. Пунктъ 13 отъ чл. 86 се прѣнася подъ чл. 85; п. 14 става 13 и се измѣнява така: добавъчни стотинки (врѣхнини), които се налагатъ на всички данѣкоплатци въ общината, въ слѣдующия размѣръ: не повече отъ 40% върху патентитѣ за отваряне кръчми, кафенета, гостилници, хотели и тютюнопродавци; не повече отъ 25% върху данѣка за упражняване търговия, или други занятия, и не повече отъ 15% върху данѣка за сградитѣ, върху поземелния налогъ, както и върху всички други държавни, прѣки даждии.

„Забѣлѣжа. Общинскиятъ съвѣтъ за изплащане направени заеми, съ които да се изплатятъ общински дългове или да се направятъ нѣкои общински прѣдприятия (водопроводи и др. такива), може да увеличи тия врѣхнини, но рѣшението за такива случаи трѣбва да се приеме по законодателенъ редъ отъ Народното Собрание едновременно съ разрѣшене на заема.

„Пунктъ 15 става 14 и се измѣнява така: такса за изхвърляне сметъта отъ жилищата, за абона-

ментитѣ за вода отъ общинския водопроводъ и за свързване жилищата съ градско-общинскитѣ канали.

„Забѣлѣжа. Контрактитѣ по отдаденитѣ въ откупъ общински такси, означени въ п. в. 5 и 6 на чл. 85 и п. 15 на чл. 86, оставатъ въ сила до изтичане срока имъ.“

Въ обяснение на това, което казахъ, мисля, още малко трѣбва да кажа. И азъ поддържамъ, че изведнажъ да узаконимъ максимална врѣхнина 50% отъ 25, е много. А така сжщо и отъ 25 на 30, тоже е много. Но отъ това не слѣдва и нѣма да послѣдва, че нѣма да се налагатъ врѣхнини много по-големи, а, може би, за жалостъ, нѣкога и равни на държавния данѣкъ. Вземѣте, напр., гр. Варна. Съ послѣдния вѣтъ, който дадохте, ние му отчехте приходъ около 160,000 л. Гражданитѣ тия пари ще трѣбва вече да ги разхвърлятъ върху прѣжитѣ си данѣци, защото не може да останатъ безъ вода, не може да останатъ безъ училища и не може да не плащатъ съвсѣмъ дълговетѣ си — сѣ ще трѣбва по-малко да плащатъ. Но за това ще трѣбва да сключатъ заемъ. И като прѣдстави общинскиятъ съвѣтъ на правителството рѣшението си, съдържащо условията на заема, който е битъ принудителъ да нека да сключи, съвѣтътъ ще трѣбва да рѣши и друго: ще вземе рѣшение и за процента на добавѣнитѣ врѣхнини, които ще се налагатъ прѣлъ годинитѣ, за които имъ се дава заема, защото никой нѣма да ви даде пари, безъ да му заложите нѣщо, докато поне не види доходитѣ, които може да има общината, отъ които ще се изплащатъ лихвитѣ и погашенията на заема. Относително сключенитѣ договори, прѣди да се издаде сѣга работенитѣ отъ насъ законъ, такива договори, като направени по сжществуващитѣ закони при сключването имъ, че ще трѣбва да останатъ въ сила, менѣ ми се струва, никой не може да спори. Когато единъ общински съвѣтъ е отдалъ въ откупъ за повече отъ една година единъ общински налогъ, нѣкакво общинско право — такса, то съ това е ангажиралъ тая такса срѣщу онова прѣдприятие, което е взелъ и което е заложилъ или опрѣдѣлилъ за изплащането на заема, направенъ за извършване прѣдприятнето. Затова азъ мисля, че трѣбва да се нареди нѣщо въ случая; ето защо прѣдложихъ нова редакция на въпросния параграфъ.

В. Димчевъ: Г-да народни прѣдставители! Главниятъ мотивъ за вънасяне измѣненето на закона за градскитѣ общини, както се вижда отъ доклада на г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, е, че е трѣбвало да създадатъ повече ресурси на общинитѣ, за да могатъ правилно да функциониратъ. Този е причината, по която въ чл. 17 на този проектъ се прѣдвиждатъ тия увеличения на врѣхнинитѣ, които общинитѣ могатъ да налагатъ. Наистина, на едно нѣщо трѣбва да обърнемъ внимание и то е, че на общинитѣ въ този параграфъ се прѣдвижда само максимумътъ, до който могатъ да отидатъ, когато ще налагатъ врѣхнинитѣ. Съ други думи казано, ония общини, които не искатъ да

налагатъ на своитѣ граждани по-голѣми врѣхнини, могатъ да имъ наложатъ по-малко, защото законътъ въ това отношение не е за тѣхъ задължителенъ. Това отъ формална страна е тъй. Практически обаче, доколкото зная, почти всички общини у насъ налагатъ максимума, който е прѣдвиденъ въ сега дѣйствующия законъ, и търсятъ да изнамѣрятъ срѣдства, да изнамѣрятъ начинъ да наложатъ още нѣщичко върху това. Та макаръ и въ закона да е прѣдвидено, че на общинитѣ се дава право да налагатъ и по-малко отъ максимума, но на практика трѣбва да знаемъ, че общинитѣ ще налагатъ врѣхнини до тоя максимумъ. Щомъ като е тъй, ние трѣбва да погледнемъ дали тоя максимумъ, дали тоя размѣръ, който се прѣдвижда сега въ този пунктъ, отговаря на състоянието на нашето население, на нашитѣ данъкоплатци. Отъ всички страни слушаме, че населението днесъ чувствува, че данъцитѣ, които сж му наложени, не сж леки, че сж тежки и че трѣбва да се направи нѣщо, за да се облекчатъ. Прѣжитѣ данъци сж накарали населението да се плаши отъ тѣхъ и да иска намаление, а пъкъ върху тѣзи прѣжи данъци сега се прѣдвижда едно увеличение отъ страна на общинитѣ. Ние знаемъ, че съ друго законоположение прѣжитѣ данъци до извѣстна степенъ сж увеличени, и когато върху туй увеличение се даде възможностъ, се даде право на общинитѣ и тѣ да направятъ увеличение на врѣхнинитѣ, събрали тия увеличения ще се почувствуватъ много отъ нашето население. Нека да се каже нѣщо и за градското население. Градското население у насъ не се различава много отъ селското. И, ако щете, градското население у насъ стои въ много отношения по-злѣ отъ селското, защото, наистина, въ градоветѣ животътъ изглежда малко по-люксозенъ, по-добъръ отъ тоя на селянитѣ; обаче, доколкото познавамъ градското население, то имотно стои злѣ. Неговото имотно състояние е повече емитирано; ако погледнемъ въ земледѣлческитѣ каси и Българската Народна Банка, ще видимъ, че и гражданитѣ сж потънали до шия въ борчове. Понеже у насъ лихвата е скъпа, то задължителното градско население въ поминъчно отношение стои по-долу отъ селското. Всички сме съзнали, че запаятитѣ пропадатъ, а нѣмаме срѣдства, нѣмаме възможностъ да дадемъ на градското население да прѣдприеме други работи за своя поминъкъ, други източници, съ които да може да понесе своитѣ нужди и да може да отговаря на ония разходи, които животътъ му налага. Ето защо, когато се прѣдлага у насъ едно увеличение на данъцитѣ на туй население, ние трѣбва да се замислимъ и не трѣбва да го допускаме. Азъ съмъ на мнѣние, че тия увеличения трѣбва да не приемаме по ония причини, по които г. министърътъ одевѣ каза. Когато възражаваше че не трѣбва да приемаме за наложителни онѣзи данъци, които искаха нѣкои отъ г. г. ораторитѣ да приемемъ, той каза, че на общинитѣ, ако имъ дадете не 20%, не 50%, но 100%, тѣ пакъ ще намѣрятъ дѣ да ги похарчатъ

и нѣма да поправятъ своето състояние. Тѣ ще се поправятъ съ разумно харчене полека-лека. Азъ поддържамъ сжщото. Да не мислите, че ако на общинитѣ, които сж забатачени, като имъ позволите да налагатъ врѣхнини двойно повече, отколкото сж досега налагали, ще ги извадите съ това отъ забатаченото имъ положение. Не е тамъ срѣдството, за да се излѣкува болката. Не можете съ налагане врѣхнини и съ създаване повече приходи да поправите общинитѣ, защото, когато нѣма смѣтка въ харченето, колкото и да бждатъ приходитѣ голѣми, борчоветѣ ще си останатъ. Ако нѣма система и контролъ въ харченето въ една община, ако тя има бюджетъ или приходи отъ 100.000 л., може да ѝ дадете и 500.000 л. и пакъ ще заборчлѣва. Щомъ като вече сме се сепнали отъ туй зло, щомъ като туряме ограничение на общинитѣ да не могатъ да правятъ заеми, произволно да не могатъ да прѣдприематъ постройки, освѣнъ съ строгъ контролъ, отсега нататъкъ не можете да очаквате онова забатачване, до което сж достигнали общинитѣ. Пъкъ и не може това да се очаква и затова, защото кредиторитѣ вече се страхуватъ и никой нѣма да имъ отпуща тѣй гьотюре, както бѣше досега. Нуждитѣ и положението налагатъ на общинитѣ да си свиятъ разходитѣ, въ разстояние на нѣколко врѣме да не гласуватъ такива бюджети и тѣ съ това главно ще се поправятъ, както каза и г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи. Недѣйте ги поощрява съ даване повече приходи; недѣйте ги поощрява съ даване възможностъ да налагатъ повече данъци. Нека да се поправятъ съ економии, нека да се поправятъ съ по-добра система на управление на общинскитѣ работи. Затуй азъ поне мисля, г-да прѣдставители, че най-умното е да се отмахнатъ напълно тия увеличения, които се прѣдлагатъ въ този параграфъ, да оставимъ на общинитѣ ония размѣри, които ги има въ първия законъ. Азъ поддържамъ да се не приема увеличение нито 50, нито 30, нито 15, нито 40, нито 20, а да останатъ старитѣ размѣри, както е въ закона досега. Това е едно, което азъ прѣдлагамъ.

Една бѣлѣжка ще направя на това, което прѣдлага уважаемиятъ Варненски народенъ прѣдставителъ г. Кръстю Мирски, да се допусне на общинитѣ по законодателенъ редъ да налагатъ извънредни врѣхнини, повече отъ опрѣдѣленитѣ въ закона размѣри. Не схванахъ подробно цѣлото съдържание на неговото прѣдложение, но оная частъ, съ която иска по законодателенъ редъ да се разрѣшава на общинитѣ да увеличаватъ врѣхнинитѣ, тая бѣлѣжка не трѣбва да се приема, защото отъ практика виждамъ, че се налага нуждата да замислимъ да отстранимъ отъ Народното Събрание нѣкои отъ досегашнитѣ му работи, за да не продължава толкозъ своитѣ сесии. Ако приемете това прѣдложение и оставите на общинитѣ да увеличаватъ своитѣ врѣхнини само съ разрѣшение отъ Народното Събрание, бждѣте увѣрени, че ще имаме всѣки пжтъ тукъ, въ Народното Събрание, отъ

50—60, ако не и повече, искания отъ общинитѣ, за да имъ гласуваме увеличение. А пъкъ, ако захва-
немъ да се занимаваме и съ тая работа, ще трѣбва
да засѣдаваме още толкова време, за да разглед-
ваме тия искания. Нуждитѣ на общинитѣ ги ка-
ратъ да търсятъ срѣдства. Когато законодателятъ
ги ограничава и показва отдѣ само могатъ да чер-
пятъ срѣдства за своитѣ разходи, съ това ще ги
накара да бждатъ по-економични; това ще ги на-
кара да влѣзатъ въ положението си и да попра-
вятъ въ бждѣше своето състояние. Затова трѣбва
строго да се опрѣдѣли отъ какво могатъ общинитѣ
да получаватъ доходи и тия доходи относително
до врѣхнинитѣ, ако ги оставимъ въ оизи размѣръ,
който е прѣдвиденъ въ досега дѣйствующия законъ,
азъ мисля, че е най-правилно, и това азъ прѣдла-
гамъ да се приеме.

Н. Цановъ: Г-да прѣдставители! Вчера нашиятъ
другаръ г. Влайковъ нахвърли на бърза ръка
реформитѣ, чрезъ които, ако поиска министерството
да се занимае, ще може да осигури съществу-
ването на нашитѣ общини. Заедно съ туй той забѣ-
лѣжи, че ние сме противъ всѣкакви увеличения
на даждията изобщо, пъкъ и на даждията въ об-
щинитѣ. По тази причина ние по никакъвъ начинъ
не можемъ да приемемъ направеното прѣдложение
отъ г. министра, смекчено подиръ туй отъ кози-
сията, за увеличение на общинскитѣ врѣхнини.
Причината, която кара г. министра да иска, щото
градскитѣ налози да се увеличатъ, била тази,
че общинитѣ били забатачени, че много дългове
легнали на тѣхъ. Ние не можемъ за извѣстни об-
щини, които сж разхищавали срѣдствата на данъко-
платцитѣ, да искаме да туримъ едно общо разпо-
реждане въ закона за увеличение общинскитѣ на-
лози. И много хубаво се спомена отъ г. Димчева,
че макаръ ние и да прѣдвиждаме само максимума,
но бждѣте увѣрени, че нито въ една община нѣма
да се получи по-малкъ размѣръ отъ този, който
опрѣдѣляме като максимумъ. Това ни дава нашиятъ
опитъ. Съ една дума, прѣдвидимъ ли 50% макси-
мумъ, знайте, че всички градски общини ще на-
ложатъ 50% врѣхнини. Отъ врѣхнинитѣ досега
всички сж викнали и ние асж трѣбва да се стре-
нимъ, щото врѣхнинитѣ, тѣй както сж поставени
въ нашитѣ закони, да ги унищожимъ и да създа-
демъ други приходи за общинитѣ, за което вчера
спомена г. Влайковъ. Тѣй щото, ако не правимъ
онѣзи реформи, то поне да не правимъ друго, да
увеличимъ врѣхнинитѣ. Туй е, противъ което азъ
мисля, че трѣбва да бждатъ всички г. г. прѣдста-
вители, макаръ че то е прѣдвидено въ проекта на
г. министра. Може да ни се възрази, че нѣкои об-
щини сж били забатачени. Ако има такива общини,
хубава е бѣлѣжката — азъ не я чухъ добръ —
на г. Мирски, че за всѣка община би трѣбвало
да се занимае Народното Сѣбрание, да се внесе
законодателно прѣдложение, да разгледаме какви
сж нейнитѣ приходи и разходи и да видимъ за

всѣка община отдѣлно дали заслужава да се уве-
личатъ нейнитѣ налози или не, дали ще да се
сѣгласи българскитѣ народъ, Народното Сѣбрание,
да се увеличи врѣхнината на дадена община или не.
Когато имаше единъ специаленъ параграфъ, който
се гласува вече, относително постановленията за
данѣци и т. н., вие чухте нашето прѣдложение,
вие чухте нашето мнѣние и възгледъ по този въ-
просъ. Ние казахме, че тамъ, дѣто едно общинско
управление иска да увеличи нѣкакви даждии, прѣди
всичко, за да може да направи това, да понита на-
селението, чрезъ референдумъ, дали желае увели-
чението на този данѣкъ или не. Но вие не приехте
това нѣщо, и ще бжде безцѣлно да ви го прѣд-
лагамъ втори пътъ, защото виждамъ, че не искате
да разберете тази спасителна мѣрка, която би
трѣбвало да се прѣдвиди въ нашия законъ за
общинитѣ. Но ако не приехте това, тогава прие-
мѣте друго нѣщо, което, може би, е сѣгласно повече
съ вашитѣ възгледи, именно това, щото за всѣка
една община специално, когато ще има нужда да
се увеличаватъ по единъ или другъ начинъ да-
ждията, то министърътъ, съ специално прѣдложение,
слѣдъ като изучи нейнитѣ ресурси, нейнитѣ дъл-
гове и се убѣди самъ, да убѣди и Народното Сѣ-
брание, че дѣйствително нѣма други приходи,
освѣнъ да се увеличатъ налозитѣ. Това трѣбва да
се направи само затуй, за да служи като единъ
тормозъ противъ увеличаване даждията на данѣко-
платцитѣ, а пъкъ увеличаването даждията въ една
или друга или трета община трѣбва да интере-
сува народа, трѣбва да интересува Народното Сѣ-
брание, трѣбва да се интересува не само за уве-
личаване даждията на цѣлия народъ, но и за
увеличаваня макаръ и въ отдѣлни нѣкои общини.
Прѣдъ видъ на тия съображения, азъ прѣдлагамъ
слѣдующето измѣнение на § 17. Първата алинея си
остава така, каквато е; втората алинея на § 17 се
отмѣнява и § 14 отъ чл. 86 на закона си остава
тѣй, както си е; прибавя се бѣлѣжка само: (Чете.)
„Увеличаване даждията за всѣка община става съ
законодателно рѣшение.“

Докладчикъ И. Вобековъ: Отъ тѣзи разсж-
ждения, които ставатъ по поводъ § 17 отъ законо-
проекта за градскитѣ общини, азъ дохождамъ до
заключение, г-да народни прѣдставители, че ние въ
скоро врѣме ще обърнемъ Камарата не на законо-
дателно тѣло, а на тѣло, което трѣбва да управ-
лява. Ще трѣбва всичкитѣ рѣшения, каквито взе-
матъ съѣтитѣ, било селски, или градски, или
окръжни, по-прѣди да минаватъ презъ Камарата,
да ги прѣрѣшава тя, да ги одобрява, на тогава да
иматъ законодателенъ характеръ, тогава да доби-
ватъ сила. Азъ съжалявамъ, че тѣзи проповѣди,
тѣзи искания се правятъ отъ крайната лѣвица, отъ
хора, които се стараятъ да зацѣпаватъ самоуправ-
лението на нашитѣ общини. Та какво ще бжде,
г-да, това автономно управление на общинитѣ, ако
ние искаме всичко положително, върху което трѣбва

да се занимават тѣзи изборни учрѣждения, които сж изброени въ специални закони за тия учрѣждения, ние да прѣрѣшаваме тѣхнитѣ рѣшения? (Н. Цановъ: Допуснатѣ тогава на избирателитѣ да се произнасятъ.) Какво е, моля ви се, това автономно управление, азъ не мога да разбера. Да се прѣдлагаше отъ г. Юрдана Теодоровъ, разбирамъ още, но той е послѣдователенъ въ своитѣ искания, защото иска и ние, които рѣшаваме, да имаме надъ насъ другъ институтъ, да провѣрва нашитѣ рѣшения. Тогава разбирамъ, послѣдователностъ ще да има. Ние, отъ една страна, се боримъ за автономно управление на общинитѣ, а, отъ друга страна, искаме да съсредоточимъ всичкото това управление да бѣде въ ръцѣтъ на Народното Сѣбрание. (Н. Цановъ: Туй Вие сериозно ли говорите?) Азъ сериозно говоря, г-нѣ Цановъ, защото искахъ въ комисията да се не прѣдвижда никакво ограничение при налагане на врѣхнинитѣ. Нека оставимъ самостоятелно общинитѣ да си налагатъ врѣхнинитѣ.

Г-нѣ Димчевъ не е правъ като твърди, че по-неже е прѣвиденъ максимумътъ 50% върху данъцитѣ, то и общинитѣ ще прѣвидятъ тоя максимумъ, макаръ да не е повелителенъ членътъ. (В. Димчевъ: Мога да ви покажа 10 общини въ България, дѣто сж постигнали тѣй.) Именно, именно заради това азъ искамъ да ви кажа. Азъ съмъ отъ 10 години членъ въ окръжния сѣвѣтъ, 5 години съмъ билъ прѣдседателъ на постоянна комисия, знамъ общини, които иматъ приходи специални, като общинитѣ, които се намиратъ покрай политѣ на Родопитѣ; иматъ си приходи отъ горитѣ: Бѣлово, Костенецъ, Сестримо, Батакъ и др. общини, които иматъ прѣдостатѣчни приходи отъ горитѣ. Тия общини, макаръ и да иматъ плодородни полета, добри ниви, ще видите въ бюджетитѣ имъ, че никога не прѣдвиждатъ никакви врѣхнини. Значи, това твърдение на г. Димчева не е вѣрно. Когато има общинитѣ да покриватъ своитѣ разходи отъ приходи, които не сж тежки за населението, бждѣте увѣрени, че всички общински сѣвѣти зорко слѣдятъ за врѣхнинитѣ и така лесно не се рѣшава единъ сѣвѣтъ отъ 12 души или въ градскитѣ общини, както ние прѣдвиждаме до 30 души, не ще се рѣши да гласува единъ бюджетъ, който ще легне на тѣхнитѣ плещи, да се ползватъ само двама или трима прѣдставители въ селото.

Примѣръ другъ ще ви кажа. Тази година въ Пловдивския окръженъ сѣвѣтъ комисията искаше да прѣвиди максимума на врѣхнината, която се позволява върху занятията и върху поземелния налогъ — 10% върху патента и 5% върху поземелния налогъ. Сѣвѣтътъ не се съгласи. Азъ, като прѣдседателъ на сѣвѣта, се борихъ да се даде тази врѣхнина, защото много полезни работи се прѣдвиждаха да се извършатъ, обаче сѣвѣтътъ не се съгласи, а гласува 3% врѣхнина върху поземелния налогъ и 9% върху патента. Тѣй щото, когато е да се защитятъ интереситѣ на това население, тѣзи, които не искатъ да се ползватъ отъ бюджета,

зорко слѣдятъ и не се съгласяватъ на халосъ да се прѣдвиждатъ врѣхнини и да се увеличава бюджетътъ въ разходната си частъ тогава, когато не ще има нужда. Ето защо, г-да прѣдставители, за да бждемъ послѣдователни, особено моля тия господа отъ крайната лѣвица, които се борятъ всѣкога за самостоятелността, независимостта на нашитѣ изборни учрѣждения, да се съгласятъ даже да се изхвърли всѣкаквъ прѣвиденъ максимумъ или минимумъ врѣхнина, а да се оставатъ общинитѣ да си постигватъ, както заблагоразсждятъ, както изискватъ тѣхнитѣ интереси. Такова прѣдложение да виѣсеше нѣкой отъ тия прѣдставители, азъ щѣхъ да го поддържамъ и да му ръкоплѣскамъ, даже щѣхъ да се подведа и да си измѣни мнѣнието като докладчикъ.

Още двѣ думи. 50% прѣвидѣхме максимумъ и това плашеше нѣкои г. г. прѣдставители. Ама я погледнѣте, г-да прѣдставители, върху що се прѣдвиждатъ тѣзи 50% врѣхнини? Върху патента за откриване кръчми, за откриване кафенета и хотели. (Ю. Теодоровъ: И тютюнопродавци!) Не е истина, тютюнопродавницитѣ подпадатъ подъ 30%. Азъ мисля, че тѣзи занятия могатъ да понесатъ такива врѣхнини, защото понастоящемъ асѣ само тѣ вирѣятъ. (Г. Кирковъ: Т. е. консоматоритѣ.) Па нѣма и да жалимъ тѣзи, които отварятъ кръчми, кафенета и хотели. Тѣзи, които пиятъ, нека плащатъ.

В. Димитровъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ ще кажа нѣколко думи по този параграфъ. Поводъ, за да кажа тѣзи думи, е самата редакция, отъ една страна, на § 17, отъ друга страна, това, което каза г. Найчо Цановъ, и това, което му възрази г. докладчикътъ. Азъ съмъ напълно съгласенъ съ мнѣнието на г. докладчика, да унищожимъ тоя § 17, що се отнася до чл. 85, п. 14, за врѣхнинитѣ, да си ги налага всѣка община дотолкозъ, доколкото тя има нужда отъ врѣхнини и, слѣдователно, не искатъ да облагатъ своитѣ членове на общината съ врѣхнини. Има други общини, обаче, на които положението е недобро, нѣматъ приходи, нѣматъ ресурси, ще си облагатъ своитѣ членове на общината съ врѣхнини дотолкова, доколкото понасятъ тия граждани, съответствено тѣхнитѣ нужди. Въ туй отношение азъ съмъ съгласенъ, по-неже комисията, която е натоварила г. докладчика да докладва това измѣнение за градскитѣ общини, ни прѣдлага § 17 да го гласуваме така, то азъ искамъ да обърна вниманието на г. г. народнитѣ прѣдставители върху слѣдующитѣ пунктове. Първо, споредъ мене, да се туря цифра абсолютна, както е тукъ казано, безъ да има градация въ облагането, е много несправедливо, защото тѣзи врѣхнини ще падатъ, споредъ закона за данъка върху занятията, върху опѣзи граждани, които, съгласно този законъ, плащатъ извѣстни патенти за занятие, които сж обложени съгласно извѣстни таблици. Сега, питамъ азъ, на какво основание г. докладчикътъ твърди, че кръчмаритѣ, кафе-джията, гостилничаритѣ и тютюнопродавецътъ...

(Докладчикъ И. Бобековъ: Не, той е заличенъ!) Заличенъ ли? Да приемемъ даже, че е заличенъ — питамъ азъ, на какво основание гостилничарятъ, кръчмарятъ, кафеджиията трѣбва да плащатъ 50% върхнини, защото туй, което каза г. докладчикътъ, не е аргументъ. У кафеджиията, каже, у кръчмари, които ходятъ да пиятъ, да плащатъ. Тукъ отъ двѣтъ едно трѣбва да се разбере: или вие облагате консоматоритѣ, или облагате този, който е отворилъ кафене, кръчма или гостилница. Защо той да плаща 50% върхнини, които ще паднатъ върху консоматоритѣ? Единъ дребенъ кръчмаръ, единъ малкъ гостилничаръ, каквито въ градоветѣ има много, съ 2 теанджери и 20 л. капиталъ, облагате съ 50% върхнини, а когато дойде въпросъ до тѣзи, които упражняватъ занятия, напр. търговия и др. занятия, въ които свободни професии попадатъ и всички крупни предприемачи, вие ги облагате съ 30% върхнина. И, най-подиръ, забѣлжете, г-да представители, къмъ тѣзи, въ тѣзи 30%, като се казва търговия и други занаяти, спадатъ и работниците, и слугитѣ, и надничаритѣ. Искамъ да ви обърна вниманието върху несправедливостта, именно, на този параграфъ. Вземѣте, напр., таблицата по закона за занятията. Въ графата е казано: слугитѣ по къщитѣ и заведенията, които не вършатъ занятието на господари си, и надничаритѣ плащатъ данъкъ върху занятието по 3, 4, 5, 6, 8, 10 л. Притурѣте къмъ това пѣтна повинностъ, училищенъ налогъ и т. н. Сега, тѣзи хора трѣбва да плащатъ 30% върхнина: и този, който упражнява крупна търговия, и този, който упражнява свободна професия, въ качество на адвокатъ, инженеръ, медикъ, архитектъ и пр., ще плаща 30% върхнина, а пъкъ кръчмарятъ, дребниятъ кафеджиия ще плаща 50%. Дѣ е тукъ справедливостта? Азъ разбирамъ да увеличите този параграфъ така, да турите, когато се касае за едритѣ търговци, предприемачи, свободна професия, адвокатура и пр., 50%; турѣте градация, увеличете на 60%. Вѣдь този, който печели 10—15.000 л. годишно, може да плати, но единъ дребенъ кръчмаръ, единъ дребенъ гостилничаръ не може да плати. А вѣдь тѣ сѫ масата въ градоветѣ, тѣ съставляватъ голѣмо болшинство и тѣ сѫ върхнинитѣ си ще попълнятъ бюджета на самата община. Ето защо мисля, че трѣбва една градация. Ако приемемъ да се облагатъ 50%, както г. докладчикътъ предлага, за кръчмаритѣ, за кафенетата, за гостилницитѣ, тогава увеличете за търговията, за свободнитѣ занятия, увеличете на 50 или 75%, или турѣте една градация: когато се касае за работници, надничари, турѣте 10%, когато се касае за занаятчи, за дребнитѣ занаятчи, за кръчмари, гостилничари и т. н., турѣте 15% или 20%, а когато се касае за крупнитѣ търговци и предприемачи, турѣте 50%. Турѣте една градация. Тукъ нѣма ни една скала — по какво се ръководите? Ако търсите справедливостъ, направѣте го така. Ако ли пъкъ искате, оставѣте

всичко това на самата община, ти да си налага върхнина съобразно своитѣ нужди, съобразно нуждитѣ на града или селото — нека ти облага, колкото иска. Да унищожимъ съвършено този параграфъ и тогава членоветѣ на тази община, избирателитѣ, ще воюватъ, ще се борятъ и ще поставятъ въ общината такива хора, които ще умѣятъ да правятъ економии, които ще умѣятъ да уравниватъ бюджета и по този начинъ да запазятъ интереситѣ на общинаритѣ, избирателитѣ да не бѣдатъ тѣй тежко обложени. Забѣлжете, че единъ градски съвѣтъ у насъ — за примѣръ вземѣте Пловдивския — може да бѣде застъ само отъ крупни търговци, тѣзи, които представяватъ едрата търговия, тѣзи, които представяватъ свободна професия, които представяватъ предприятия и въ интереса на които не е да се облагатъ съ много върхнини. А тѣ ще обложатъ дребната маса, занаятчинитѣ, работницитѣ, защото иматъ нужда да се покринатъ разходитѣ на общината. Тогава ако тѣ обложатъ масата съ такива върхнини, ако унищожимъ, казвамъ, този параграфъ, тази маса, която състави гражданното число на избирателитѣ, при втори избори ще ги катурне. Но когато вие, законодателството тукъ, отнемате автономията на общинитѣ, нѣмате моралното право, като законодатели, да поставите такива абсолютни цифри, въ които да турите въ една градация послѣдните надничаръ и работникъ, които печелятъ по единъ левъ на день, съ голѣмия търговецъ, съ голѣмия адвокатъ, съ медикъ, съ инженеръ, съ архитекта. Ето защо прави предложението, което ще напиша и ще дамъ на прѣдседателството, въ такава смисълъ: ако се плаща до 50% върхнини въ градоветѣ отъ кръчмаритѣ, кафеджиитѣ, гостилничаритѣ, то 75% да се плащатъ върхнини за упражняване търговия, тѣй както е класифицирано въ закона за данѣка върху занятията и за свободнитѣ професии и за предприятията, а пъкъ 10% да бѣде за надничаритѣ, работницитѣ, слугитѣ, 15% за занаятчинитѣ, 20% за срѣднитѣ търговци, отъ срѣдна рѣка, и най-подиръ турѣте 75% или до 50% за голѣмитѣ търговци, за голѣмитѣ предприемачи, за свободнитѣ професии. Понеске — азъ пакъ повтарямъ — отнемате правото съ този законъ на общинитѣ сами, съобразно своитѣ нужди, да си разхвърлятъ върхнини на своитѣ граждани, на своитѣ членове въ общината, отнемате единъ пътъ това право, тогава направѣте една градация справедлива, да има по-широко поле да се градира. Направѣте таблица, вземѣте отъ максимумъ 50 да слеза на 40—30—25—20—15—10% — да върви така. Ето туй е справедливо. Ще направя моето предложението.

А. Странимировъ: Г-да народни прѣдставители! Стана дума за разхвърляне на данъци и благодарение на това, че въпросътъ е за данъци, ние слизаемъ на практическа нога. И нашиятъ другаръ г. Цановъ ви предложилъ единъ начинъ,

който, споредъ насъ, е задължителенъ за васъ отъ ваше гледище. Независимостта на общинитѣ е въпросъ толкова важенъ за тѣзи, които сж за децентрализирането на държавната власт, колкото и за ония, които не сж за децентрализирането на държавната власт; той е различенъ само за ония, които сж противъ свободитѣ или за свободитѣ. Човѣкъ може да бжде много свободолюбивъ и пакъ да е за децентрализиране на властта въ даденъ периодъ на развитие на единъ народъ, и обратното. И вие, като прогресивно-либерали, излизате и казвате: ние не можемъ да подлагаме никакъвъ въпросъ на общенародно гласоподаване, което се казва референдумъ, защото ние не мислимъ, че народътъ е узрѣлъ, но вие сте напредничава партиа, значи, свободолюбива и, като такава, казвате: свободитѣ на народа и безъ това ще бждатъ оградени; наопаки, съ референдума могатъ да бждатъ застрашени и, вслѣдствие на туй, вие казвате: ние не можемъ да оставимъ общинаритѣ сами да си опрѣдѣлятъ данъка; ние ще имъ го опрѣдѣляме отъ тукъ, и имъ го опрѣдѣляте. Ние прѣдъ необходимостта, че мнозинството така разсждава, влизаме въ положението му, не искаме да правимъ отъ туй доктринарство отъ наша страна, влизаме въ туй положение, взимаме вашето гледище и казваме: добръ, нека ние опрѣдѣлимъ този процентъ за данъцитѣ въ общинитѣ, но елате да се съгласимъ, че този процентъ, който взимаме, е единъ много голѣмъ процентъ—много голѣмъ, защото нашитѣ общини, като не зависатъ всѣки часъ непосредствено отъ избирателитѣ, поставятъ максимума, опрѣдѣленъ въ закона, и като поставятъ максимума, ще харчатъ много и тия общини, които нѣматъ нужда да харчатъ много и не сж заборчѣли. И затова ви казваме: елате, г-да, да поставимъ въ закона единъ по-мѣнничкъ процентъ, а ония общини, които сж заборчѣли, да идватъ отъ насъ да искатъ разрѣшение. Щомъ излизате отъ ваше гледище и твърдите това, вие се явявате противъ свободитѣ и независимостта на общинитѣ! Ами това не е ли курьозно, г-нѣ Бобекъ? Ние въ името на държавното управление ви говоримъ, като се поставяме на вашето гледище. Вие не сте съгласни съ насъ, вие не сте за децентрализацията; значи, вие мислите, че може да се управлява и съ централизиране; че държавата и народътъ могатъ най-свободно да живѣятъ, като се остави всичко на върховното прѣдставителство, т. е. на Народното Събрание. Ние се съгласяваме съ васъ за доброто на общинитѣ и казваме: въ името на туй, което вие твърдите, елате да направимъ туй; туй е най-разумно. И вие, г-да, сте длъжни да постѣпите така, длъжни сте, ако не искате да се съсипатъ още повече общинитѣ. Не е само тукъ въ България случаятъ такъвъ. Въ Франция Парижката община бомбардира парламента да иска увеличение на общинскитѣ налози съ хиляди мотиви, но Събранието енергично отхвърля туй и казва: ние сме прѣдставители на на-

рода, ние се грижимъ да не бждатъ прѣувеличени съ прѣтоварване толкова държавнитѣ разходи, колкото и общинскитѣ; това е наша длъжностъ. Щомъ не сме дали право на общината да си опрѣдѣля сама данъцитѣ, врѣхнинитѣ, народътъ е далъ намъ право да ги опрѣдѣляме и ние трѣбва да ги опрѣдѣляме. Въ името на туй казвамъ: недѣйте така увеличава, дайте пакъ на тази върховна властъ въ страната да опрѣдѣля за ония заборчѣли общини, да си увеличаватъ данъцитѣ. Това бѣше нашето положение и въ него нѣма нищо реакционно; наопаки, то е вашето положение и, ако вие сте послѣдователни, трѣбва да настоявате на това.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нѣ Василь Димчевъ има думата.

В. Димчевъ: Отказвамъ се.

Прѣседателствующъ А. Франгя: Г-нѣ Каравеловъ има думата.

П. Каравеловъ: Азъ съвсѣмъ не желая да се бъркамъ въ тоя законъ, но сега ме принудиха малко да се намѣся. Азъ съгледвамъ, че ние сме трѣгнали по пътъ, по който изхождъ нѣма. Вчера, когато се прѣпирахте за нѣколко вида данъци, тамъ вие имавте нравственото право, че облагатъ не ония, които се ползватъ съ прѣдмета. Така щото, вашитѣ възражения бѣха правилни. Сега иде другъ въпросъ: какъ да обложимъ общинитѣ, да плащатъ ония, които се ползватъ отъ правото. И ние всички тукъ приобѣгваме къмъ прѣжитѣ данъци. Вчера, когато г. Цановъ и неговитѣ другари се произнесоха, чухъ да казватъ, че г. докладчикътъ имъ показвалъ пътя, азъ, обаче, такъвъ посочвалъ пътъ не видѣхъ. Той рекомандува на правителството да помисли и, като помисли, догодина да дойде да ви прѣдложи нѣщо. Какво ще мислите — трѣбва да рѣшимъ да плащашъ. Азъ вчера възражихъ на г. Воденчарова, че урегулирането на общинскитѣ дългове е да платишъ; другъ изходъ нѣма. И единъ български министъръ, единъ български прѣдставителъ и всѣки български гражданинъ трѣбва най-напрѣдъ да помисли да заплати дълговетѣ, на послѣ може за каквито ще високи съображения да тѣкува. Сега е въпросътъ за онова, дѣто ще плащатъ самитѣ граждани отъ прѣжитѣ данъци врѣхнини. Първо на първо, казвамъ, тукъ не е казано минимумъ; никой не прѣчи никому да не тури нищо или малки врѣхнини — може 5, може и нищо, както и не сж турили на нѣкъдѣ. А тамъ, дѣто има нужда, ще турятъ, и даже не само 8, 50, а 200 даже. Всички трѣбва да постѣпятъ така. Всички столици плащатъ така. Вие мислите, че хубавитѣ столици сж основани така, като нашитѣ байганювци, които хемъ пари не даватъ, хемъ хубави градове искатъ. Вие ще платите и за столицата, ще платите и за много градове, защото, както

искате да се ползвате, тъй ще да плащате. Моето мнѣние е туй: давате право на гражданитѣ да могат да облагатъ максимумъ. Ако искате демократически, азъ съвсѣмъ не бихъ далъ, колкото щатъ да се оплакватъ. Не е лоша системата, за която говориха нашитѣ демократи, да се питатъ по тоя въпросъ гражданитѣ. Било би хубаво, но много късно. Азъ съмъ убѣденъ, че щомъ питате гражданитѣ, нѣма да разрѣшатъ никакъвъ расходъ. (Смѣхъ.) Тѣ ще рѣшатъ батакчийски, да не плащатъ, както ние рѣшаваме тукъ. Много хубава работа. Така щото, късно сме се усѣтили. 6.000.000 л. има да дава Пловдивъ — какъ ще ги изплати? Сега вече, питаме-непитема гражданитѣ, направенитѣ дългове трѣбва да се плащатъ. (Г. Кирковъ: Нѣма да плаща на пожарникаритѣ.) Да, това може. Всички разноси, които ви прѣдстоятъ да правите, можете ги съкрати, можете ги, ако щете, махна. Но на ония, отъ които сте взели вече пари, трѣбва да имъ ги повърнете. Тѣ не сж криви, че вашитѣ съвѣтници сж били крадци или пражосници. Ама аргументътъ на г. Панова тукъ бѣше, че много се е злоупотребявало. Да, и азъ съмъ съгласенъ, но какво ще правите? Ще отидете въ сѣдилището да кажете, че ония сж откраднали, че на нѣкого цигари сж купували на обществена смѣтка, другому банкети давали пакъ на обществена смѣтка. Това ще помогне ли въ сѣдилището? Ще ви натоварятъ да си платите. Значи, сериозенъ въпросъ е плащането на дълговетѣ. Тукъ се прѣдложи другъ единъ способъ: за да рѣшава Събранието. То не е лошо. Английската система е такава: всѣки париченъ въпросъ за общинитѣ да се рѣшава отъ парламента. Това е вѣрно. За такива голѣми общини Събранието може да рѣшава. Можемъ да имъ разрѣшимъ кредитъ и да имъ посочимъ пътя. Всичко това можемъ да направимъ. Но въ никой случай тукъ не можемъ да мислимъ за айнаджилжъ. Едни казватъ: не притурайте, не увеличавайте данъка тукъ, на друго мѣсто турѣте. И всѣки данъкъ, който се внася, за да се изплаща, ни единъ не се приема: единъ мотивира неплащането съ това, че е гражданинъ, другъ — че е селянинъ, та излазя, че никой не желае да плаща. Димитъръ Христовъ бѣше много щедръ за адвокатитѣ. (Д. Христовъ: Не Димитъръ Христовъ, а Владимиръ Димитровъ!) Да. Я ги питайте — азъ бихъ желалъ да зная тѣ какъ ще се отнесатъ. (В. Димитровъ: Както се отнесоха докторитѣ — правятъ протестъ, ескулапски сборъ.) Има тукъ 20—30 медици, които нищо не плащатъ. Ние знаемъ тая работа, знаемъ си хала. Азъ не ви осаждамъ за това, само ви поставямъ въпросъ. Като сж лоши — кой кривъ, кой правъ, нѣма защо да разглеждаме. Фактъ е, че ние имаме да даваме, много наши градове иматъ да даватъ. Правителството и прѣдставителството е обязано да помисли, какъ трѣбва да се платятъ дълговетѣ на тия общини, а не само да се втиляваме, че този данъкъ ще намалимъ, че туй ще направимъ, и само съ разноси да се натоваримъ.

(Докладчикъ И. Бобековъ: Отъ Бога ще паднатъ.) Не зная отдѣ ще паднатъ, но да ви кажа, че пътитъ, въ който сме ние влѣзли, е безизходенъ. Азъ бихъ желалъ да зная, каква опасностъ ще има, ако турнете 25 или 15. Едно виждаме навсѣждѣ: които и да бждатъ облагани, всички възставатъ. Какво трѣбва да правимъ тогава? Тогава трѣбва да се откажемъ, трѣбва да признаемъ, че ние сме небадърни сами да се управляваме, да дойдатъ нѣкои да ни уредятъ работитѣ.

Г. Кирковъ: Да доведемъ московцитѣ!

П. Каравеловъ: Азъ не желая да викаме никого и затова казвамъ да плащаме.

В. Димитровъ: Има и другъ изходъ.

П. Каравеловъ: Кой?

В. Димитровъ: Като оставимъ въ такова дѣреже нашитѣ общини да фалиратъ и да платятъ по 30%, както италианскитѣ общини. (Смѣхъ.)

П. Каравеловъ: Азъ, за себе си, ще ви кажа, това не мога да рекомандувамъ, въобще батакчийжъ не желая да рекомандувамъ.

В. Димитровъ: Вашата мисль е права — че не искаме да плащаме.

П. Каравеловъ: То не е лошо, и то е едно мнѣние, но не бихъ искалъ да го рекомандувамъ. Но имате да давате и на чужденци, които непрѣмѣнно ще искатъ паритѣ си и ще накаратъ държавата да плати. И Гърция фалира, но и видѣ, че хората не се шегуватъ съ парични въпроси. Щомъ се рече, че сте батакчийска държава и не можете да се управлявате, Македония ли ще искате? Какво ще ви кажатъ? Така държава не се управлява, а трѣбва да погледнемъ малко по-сериозно. Прочее, като приемемъ да се опрѣдѣли максимумътъ, вижте тогава редакцията да наредите по-хубава. Дѣто палатите на кръчмаритѣ, азъ за тѣхъ не се боя. Но слугитѣ защо? Сега, желалъ бихъ и за другитѣ да ви кажа. Ако турнете върхнини на прѣжитѣ данъци... (Нѣкой отъ земледѣлческата група говори нѣщо.) Нѣма защо да се боите вие. Но добръ е да не турите въ селата никакви върхнини, за да не влѣзатъ и тѣ въ този пътъ, батакчийски, въ който градоветѣ сж влѣзли. Истина е, че има само нѣкои градове да нѣматъ дългове, но София, Пловдивъ, Русе, Варна, Бургазъ и повече градове сж трѣгнали въ този пътъ. Какво ще прави Пловдивъ, напр., съ 6.000.000 дългъ? Знаете ли какъвъ айнаджилжъ има у насъ българитѣ? Казватъ, че ще ги хвърлятъ на държавата. Тя трѣбва да мисли, че има голѣми градове, и трѣбва да се погрижи за тѣхъ. Вие това да не допускате, че ще хвърляте тия дългове на държавата. Всѣки градъ, който е правилъ дългове, трѣбва да се погрижи да си ги изплати самъ, а не да ги хвърля

на държавата. А пъкъ заблѣждете, че държавата за много градове е поржчител и като поржчител трѣбва да плати. И, ако трѣгнемъ изъ този пѣтъ, изходътъ ще бѣде много лошъ. Трѣбва да погледнемъ много трѣзвено на този въпросъ. Тукъ нѣма върху какво да се прѣпираме; поставенъ е максимумътъ на врѣхнинитѣ, да се слиза колкото щатъ по-долу, не е турнато догматически, непрѣмѣнно толкова да се плати. Но гражданитѣ трѣбва да се съвѣтватъ да събиратъ пари и да си плащатъ. Ама, ще кажете, азъ не съмъ кривъ, правилъ е тия дългове еди-кой си кметъ по-рано отъ мене. То е юридическо лице, отговоренъ е билъ Пловдивъ или Варна, както и сега. Виновати сж българитѣ, че и тогава не сж внимавали, а, може би, и сега не внимаватъ при избирането на лицата — но ние трѣбва да платимъ. Ако мислите за нѣкакъвъ данѣкъ, както прѣдложи г. Влайковъ много остроуменъ — което азъ поне не виждамъ — сега сир. да не плащаме данѣци, а въ бѣдѣще да се въведе нѣкой подоходенъ данѣкъ, прогресивенъ, и всички други данѣци да се унищожатъ, това азъ не вѣрвамъ, че може да стане, това е празна работа. (С. Арсениевъ: Данѣкъ по занятие.) Вие (къмъ г. С. Арсениевъ) отъ книжката на Пиперова ли ще искате да правите опитъ! (С. Арсениевъ: Опитъ ще правимъ!) Опити нѣма да правимъ, защото сж прави други прѣди насъ. Азъ не съмъ виканъ да правя експерименти, а виждамъ кое може да се въвежда и кое отъ съществуващитѣ може да се запази. Който знае подобъръ способъ, може да го прѣдложи и ще го разгледаме, но реално да ни го прѣдстави, а не фантастически.

С. Арсениевъ: Въ Европа нѣма ли го?

П. Каравеловъ: Когато го направи Европа, ние ще я послѣдваме, нѣма да правимъ опити ние първи.

Н. Цановъ: Въ Германия има!

П. Каравеловъ: Да, Германия, която получава $1\frac{1}{2}$ милиардъ отъ желѣзницитѣ си, разбира се, че може да освободи отъ десетѣка, па и всичкитѣ прѣки данѣци да ги хариже на общинитѣ. Да направимъ и нашитѣ желѣзници да посятъ приходи, тогава дайте да изкупимъ тоя данѣкъ и да го дадемъ на общинитѣ.

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: 20 милиона, напр., отъ мито — тогава, да.

П. Каравеловъ: Но сега-засега трѣбва да вземаме България, както е. Дали сме прави, че сме увеличили бюджета толкозъ, не зная; кой е виноватъ, тоже не зная. Сега, въпросътъ е практически да погледнемъ на работата. Азъ бихъ желалъ прѣди всичко общинитѣ да се освободятъ отъ тия дългове. Това е моята задача. Затова азъ

се обръщамъ къмъ Народното Събрание да приеме тоя параграфъ, само бихъ желалъ той да се редактира по-добъръ. Даже бихъ допусналъ, както го е внесълъ г. министърътъ, да се приеме, но редакцията да стане тукъ. Това ще бѣде много по-разумно и съ по-спокойна съвѣсть ще го приемемъ. Азъ допушамъ едно: че може да злоупотребяватъ пакъ кметствата, но тогава вземѣте мѣрки, контролъ употребѣте по-добъръ, да не харчатъ така безобразно. Но нищо друго. Това е ваше право. Друго нищо не прѣдвиждайте. Ако вие имате нѣщо разумно да ни прѣдложите, прѣдложете ни го, азъ съ удоволствие ще го разгледамъ.

С. Арсениевъ: Г-да народни прѣдставители! Прѣди да ни занимае § 17, занимаваше ни едно положение въ чл. 16, а именно теглилитѣ (кантарието) върху ония нѣща, които се мѣрятъ, кофино право и бача. Когато г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи говорѣ, той каза: „азъ като министъръ, при всички данни, които имахъ, не умѣяхъ, не изучихъ тази работа и затова се съгласихъ съ комисията“. Както виждате, това е много лесно да се каже, но то твърдѣ много изобличава българскитѣ министри въ непознаване на работитѣ, които внасятъ. (Смѣхъ.) Това едно. Друго. Нашитѣ министри, както виждате, се съгласяватъ въ случая съ комисията, защото тия данѣци не сж популярни; защото се страхуватъ да не загубятъ платформата.

Прѣседателствующъ А. Франгя: По-въздържани бѣдѣте въ израженията си и говорѣте по параграфа, защото инакъ се губи врѣмето.

С. Арсениевъ: Моля, г-нѣ прѣдседателю, азъ говоря по параграфа. Нашитѣ г. г. министри, както виждате, ни занимаватъ съ нѣща, които не познаватъ, които не сж изучили; тогава да не стоятъ на червената маса, а да отидатъ да се учатъ въ школитѣ и да дойдатъ съ изучени въпроси да ни занимаватъ.

Сега ще ви докажа, че не познавате ония нѣща, които сте положили въ чл. 17. Защо сж тия увеличения на врѣхнинитѣ? Много е ясенъ отговорътъ. Не трѣбва много да се мисли. Затуй, г-нѣ министри, защото искате да заставите общинитѣ да облагатъ съ врѣхнина 75%, за да се освободи централното правителство отъ отговорностъ; да се не каже, че то увеличава данѣцитѣ, а че ги увеличаватъ общинитѣ. Това е единъ маниеръ и сега искате да го узаконите.

Колкото се касае до онова, че общинитѣ били задлъжни, що търсите другадѣ причинитѣ, защо обвинявате гражданитѣ, защо обвинявате общинскитѣ съвѣтници? Обвинѣте себе си! Вие, правителствата, сте виновати, задѣто сж задлъжни общинитѣ. Че е така, ще ви докажа съ цифри. Вие не искате да четете отчетитѣ на Смѣтната Палата, да четете главнитѣ отчети, а съ канце-

ларски прѣписки искате да ни занимавате. Ще ви кажа цифри и протоколи на правителствата, които сѣ узаконявали беззаконията — скандали певидени и нечувани пикждѣ.

Г-да народни прѣдставители! Трѣбва да принаете, че въ България сѣществуватъ закони, които се тукъ узаконяватъ и правилници, които се правятъ въ канцеларитѣ. Ония закони, които се узаконяватъ отъ народното прѣдставителство, сѣ едни, а има и други закони, които сѣ тѣй нареченитѣ правилници за прилагане на тоя или оня законъ. Въ дадения случай е правилникътъ за прилагането на счетоводството и дѣловодството на градскитѣ общини. Какво казва той? Когато се изброяватъ редъ приходи и разходи въ този законъ, въ правилника се прѣдвиждатъ и увеличения на бюджета сѣ непрѣвидени кредити. Напр., чл. 7 какво казва? Ето сега ще ви посоча. Габровската община — ще ви покажа конкретни факти, за да видите доколко сѣ лошави централнитѣ правителства, — Габровската община сѣ постановлението № 28 отъ 8 августъ е гласувала единъ допълнителенъ кредитъ отъ 63.180 л., а бюджетътъ ѝ е билъ за 81.221 л. (П. Таслаковъ: За коя година?) Ще ви кажа. За 1898 г. Не се безпокойте, г-нѣ министри! Вие много трѣбва да четете, за да разберете своята работа. (Министъръ А. Людскановъ: Не се безпокой, а само чакайтъ!) Тия протоколи трѣбване да се утвърдятъ отъ респективния министъръ — на Вътрѣшнитѣ Работи, и той утвърждава такива беззакония. Ще рече, че общинитѣ сѣ били облагали сѣ много по-голѣми врѣхнини и тѣ сѣ задължителни огромно много, защото има български министри такива, които утвърждаватъ разходи въпрѣки законитѣ.

Като завършвамъ, азъ възставамъ противъ тия увеличения и съмъ напълно съгласенъ съ стария текстъ отъ закона на чл. 85, п. 14. Ето това е, което трѣбваше да ви кажа, па мога да ви кажа и други осждителни нѣща, които вие като български министри сте направили. Български министри! (Смѣхъ.)

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Полагамъ на гласуване § 17. По него има шестъ поправки.

Първата поправка е отъ г. Димчева. Тя гласи: (Чете.) „§ 17. Пунктъ 13 отъ чл. 86 се прѣнася подъ чл. 85. Пунктъ 14 става 13.“ Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ поправката на г. Димчева, както я прочетохъ, да си вдигнатъ ржката. (Нѣколцина вдигатъ.) Народното Събрание не приема.

Втора една поправка отъ г. Цанова: (Чете.) „Втората алинея на § 17 се отхвърля и § 14 отъ чл. 86 си остава тѣй, както е въ закона. Прибавя се бѣлѣжка: Увеличението на общинскитѣ даждия за всѣка община става сѣ законодателно рѣшение.“ Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ поправката на г. Цанова, както я прочетохъ, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Народното Събрание не приема.

Поправката, направена отъ г. Гимиджийски, е слѣдующата: (Чете.) „По § 17. Подъ пунктъ 14, който става 13 на чл. 86, да се прибави слѣдующата забѣлѣжка: Отъ сумата, която по рѣшението на общинския съвѣтъ се наложи въ повече отъ досега сѣществующитѣ врѣхнини, не по-малко отъ 50% задължително се вписва въ бюджета за изплащането на общински дългове, които не сѣ срочни, ако такива има.“ Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ поправката на г. Гимиджийски, както я прочетохъ, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Народното Събрание не приема.

Поправката, направена отъ г. Владимира Димитровъ, е слѣдующата: (Чете.) „Отъ 50—30% за отваряне кръчми, кафенета, гостилници, хотели и пр.; отъ 50—30—20 и 10% върху патенти за упражненіе търговия, свободни занятия, занаяти и пр.“ Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ поправката на г. Димитрова, както я прочетохъ, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Народното Събрание не приема.

Поправката, направена отъ г. Мирски, е слѣдующата: (Чете.) „§ 17. Пунктъ 13 отъ чл. 86 се прѣнася подъ чл. 85; пунктъ 14 става 13 и се измѣнява така: добавятъ стотинки (врѣхнини), които се налагатъ на всички данъкоплатци въ общината въ слѣдующия размѣръ: не повече отъ 40% върху патентитѣ за отваряне кръчми, кафенета, гостилници, хотели и тютюнопродавници; не повече отъ 25% върху данъка за упражненіе търговия, или други занятия, и не повече отъ 15% върху данъка за сградитѣ, върху поземелния налогъ, както и въ всички други държавни прѣки даждия.

„За бѣлѣжка. Общинскитѣ съвѣти за изплащане направени заеми, сѣ които да се изплатятъ общински дългове или да се направятъ нѣкои общински прѣдприятия (водопроводи и др. такива), може да увеличи тия врѣхнини, по рѣшението за таква случай трѣбва да се приеме по законодателенъ редъ отъ Народното Събрание едновременно съ разрѣшение заема.

„Пунктъ 15 остава 14 и се измѣнява така: такса за изхвърляне сметътъ отъ жилищната, за абонamentитѣ за вода отъ общинския водопроводъ и за свързване жилищната сѣ градско-общинскитѣ канали.

„За бѣлѣжка. Контрактитѣ по отдаденитѣ въ откупъ общински такси, означени въ п. п. 5 и 6 на чл. 85 и п. 15 на чл. 86 оставатъ въ сила до изтичане срока имъ.“

Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ поправката на г. Мирски, както я прочетохъ, да си вдигнатъ ржката. (Нѣколцина вдигатъ.) Народното Събрание не приема.

Още една друга има, но понеже не е подписана, азъ мисля, че е Вапа, г-нѣ Гимиджийски. Моля, народниятъ прѣдставителъ, който я е направилъ, да се обади, защото не е подписана. Мисля, че е на г. Никола Поповъ.

Н. Поповъ: Да се не чете. Азъ се присъединявамъ къмъ ония, които поддържатъ да нѣма никакви врѣхнини.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: Тя има слѣдующето съдържание: (Чете.) „§ 17. Пунктъ 13

отъ чл. 86 се прѣнася подъ чл. 85; пунктъ 14 става 13 и се измѣня така: добавъчни стотинки (врѣхнини), които се налагатъ на всички данъкоплатци въ общината въ слѣдующия размѣръ: не повече отъ 40% върху патента за отваряне крѣчми, кафенета, гостилници и хотели; не повече отъ 20% върху патента за упражнение търговия или други занятия, и не повече отъ 15% върху данъка на покрититѣ имоти (емлякъ), върху поземелния данѣкъ, както и върху всички други държавни прѣки даждии.

Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ поправката на г. Попова тѣй, както я прочетохъ, да си вдигнатъ рѣката. (Меншество.) Народното Събрание не приема.

Полагамъ на гласуване § 17 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, и моля ония г. г. народни прѣдставители, които го приематъ, да си вдигнатъ рѣката. (Болшинство.) Народното Събрание приема. (Гласове: Да се вдигне засѣданието.) Часътъ

още не е 8. (Гласове: Уморихме се.) Понеже г. г. народнитѣ прѣдставители сѣ уморени и желаятъ да се вдигне засѣданието, прѣдседателството, най-сетнѣ, ще вдигне засѣданието.

Прѣдседателството има да моли ония господа, които сѣ избрани като членове въ комисията за разглеждане прѣдложението, направено отъ г. Д-ръ Моллова за измѣнение чл. 18, комбиниранъ съ чл. 43 отъ правилника, да се събератъ утрѣ и да го разгледатъ.

II. Драгулевъ: За утрѣ има нѣколко прошения.

Прѣдседателствующъ А. Франгя: На първо мѣсто имаме прошения, послѣ ще слѣдва същиятъ дневенъ редъ.

Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 7 ч. и 35 м. вечерята.)

Прѣдседателъ: Д. Цанковъ.

Подпрѣдседатели: { А. Франгя.
Д-ръ А. Ходжевъ.

Секретаръ: Д. Зографски.

Началникъ на Стенографическото бюро: Т. Гълъбовъ.